

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาการวิจัยเรื่อง แนวทางการเพิ่มผลผลิตหอยแมลงภูในอำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์การเลี้ยงหอยแมลงภู และปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจการเลี้ยงหอยแมลงภู เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการเพิ่มผลผลิตหอยแมลงภูในอำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี โดยศึกษาจาก สถานการณ์การเลี้ยงหอยแมลงภู ใน 6 ด้าน ได้แก่ รูปแบบการเลี้ยง ปริมาณการผลิต พื้นที่ในการเลี้ยง ระยะเวลาในการเลี้ยง แรงงานในการเลี้ยง และการแข่งขัน ด้านปัจจัยที่มีผลต่อการเลี้ยงหอยแมลงภู ทั้ง 5 ปัจจัย ได้แก่ เงินทุนและแหล่งเงินทุน ปัญหาในการดำเนินการเลี้ยง ประสบการณ์ในการเลี้ยง ขนาดของหอยแมลงภู และ ราคาของหอยแมลงภู

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้เลี้ยงหอยแมลงภูในอำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 194 ราย เจ้าหน้าที่สหกรณ์ประมงอำเภอบ้านแหลมที่รับผิดชอบเรื่องการจัดสรรพื้นที่เลี้ยงหอยแมลงภู จำนวน 2 ราย และผู้นำชุมชนผู้เลี้ยงหอยแมลงภูในอำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 1 ราย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้เลี้ยงหอยแมลงภูในอำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 50 ราย และเจ้าหน้าที่ประมงอำเภอบ้านแหลม จำนวน 2 ราย และผู้นำชุมชนของกลุ่มผู้เลี้ยงหอยแมลงภูอำเภอบ้านแหลม จำนวน 1 ราย รวมจำนวน 53 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น จำนวน 2 ชุด คือ แบบสัมภาษณ์ผู้เลี้ยงหอยแมลงภู แบ่งเป็น 3 ส่วน แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ประมง อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี แบ่งเป็น 2 ส่วน และการสัมภาษณ์พูดคุยกับผู้นำชุมชนซึ่งเป็นผู้ประสานงานระหว่างกลุ่มผู้เลี้ยงหอยแมลงภู และหน่วยงานของทางราชการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่และค่าร้อยละ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่สามารถสรุปผลได้ ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 คือ ผู้เลี้ยงหอยแมลงภู

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ พบว่า ลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่มียังมีจำนวน 50 ราย ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 72.00 ส่วนใหญ่มีอายุมากกว่า 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 74.00 ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี ต่ำกว่า 100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 52.00 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสแล้ว คิดเป็นร้อยละ 94.00 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถม คิดเป็นร้อยละ 92.00 ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในอำเภอบ้านแหลม ร้อยละ 86.00 ส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือ เลี้ยงหอยแมลงภู่ คิดเป็นร้อยละ 88.00 ส่วนใหญ่มีอาชีพรอง คือ ทำประมงทะเล คิดเป็นร้อยละ 28.00

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในการเลี้ยงหอยแมลงภู่ในอำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี พบว่า

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านรูปแบบการเลี้ยงหอยแมลงภู่ของผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่ พบว่า ส่วนใหญ่เลี้ยงแบบปักหลักจับก่า คิดเป็นร้อยละ 65.75 ในด้านขนาดของไม้ไผ่ที่ใช้เลี้ยงหอยแมลงภู่ ส่วนใหญ่ใช้ไม้ไผ่ลำเล็กขนาด 3-4 เมตร คิดเป็นร้อยละ 56.76 ในด้านความหนาแน่นในการปักหลักหอยแมลงภู่ ส่วนใหญ่ปักมากกว่า 1,600 ลำ ต่อไร่ คิดเป็นร้อยละ 50.00 ในด้านความคิดเห็นถึงรูปแบบการเลี้ยงที่ดีกว่า ส่วนใหญ่เห็นว่า เป็นการเลี้ยงแบบปักหลักจับก่า คิดเป็นร้อยละ 48.27

2.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านปริมาณผลผลิตของผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่ พบว่า ส่วนใหญ่ได้ปริมาณผลผลิตเฉลี่ยต่อปี มากกว่า 30,000 กก. คิดเป็นร้อยละ 38.00 ในด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณการผลิต ส่วนใหญ่เป็นปัจจัยด้านปัญหาในการเลี้ยง (น้ำเสีย) คิดเป็นร้อยละ 29.41 ในด้านปัจจัยที่ส่งผลให้ปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่เป็นปัจจัยด้าน ต้นทุนในการเลี้ยง คิดเป็นร้อยละ 22.08

2.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านพื้นที่การเลี้ยงหอยแมลงภู่ของผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่ พบว่า ส่วนใหญ่มีปริมาณพื้นที่เลี้ยงหอย ไม่เกิน 10 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 60.00 ในด้านการใช้พื้นที่เลี้ยงหอยจากในอดีตจนถึงปัจจุบัน ส่วนใหญ่ใช้พื้นที่เลี้ยงหอยเป็นปริมาณเท่าเดิม คิดเป็นร้อยละ 54.00 ในด้านบริเวณพื้นที่ที่ใช้เลี้ยงหอย ส่วนใหญ่เลี้ยงอยู่บริเวณ ตอนล่างหรือ ขาล่าง คิดเป็นร้อยละ 51.67 ในด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อหอยแมลงภู่ในพื้นที่เลี้ยงนั้น ส่วนใหญ่เป็นปัจจัยในด้านคุณภาพของ กระแสน้ำ คิดเป็นร้อยละ 31.03 ในด้านการพบน้ำเสียในพื้นที่เลี้ยงนั้น ใน 1 ปี ส่วนใหญ่พบน้ำเสีย 2 ครั้งต่อปี และ มากกว่า 3 ครั้ง ต่อปี คิดเป็นร้อยละ 34.00 ในด้านการเปลี่ยนพื้นที่เลี้ยงหอย ส่วนใหญ่ไม่เคยเปลี่ยนพื้นที่เลี้ยงหอย คิดเป็นร้อยละ 60.00 ในด้านลักษณะการใช้พื้นที่เลี้ยงหอยแมลงภู่ ส่วนใหญ่ใช้พื้นที่ในการเลี้ยงหอยแมลงภู่อ่างเดียว คิดเป็นร้อยละ 94.00

2.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านระยะเวลาการเลี้ยงหอยแมลงภูของผู้เลี้ยงหอยแมลงภู พบว่า ส่วนใหญ่ใช้ระยะเวลาการเลี้ยงหอยปกติ มากกว่า 9 เดือน คิดเป็นร้อยละ 64.00 ในด้านระยะเวลา การเลี้ยงที่ต้องเก็บขายก่อน ส่วนใหญ่ใช้ระยะเวลาเลี้ยง 7- 8 เดือน คิดเป็นร้อยละ 64.00 ในด้านระยะเวลาที่ถูกหอยแมลงภูลงเกาะหนาแน่นมาก ส่วนใหญ่ลงเกาะหนาแน่นมากในช่วงเดือน ตุลาคม คิดเป็นร้อยละ 29.75 ในด้านระยะเวลาการเกิดน้ำเสีย ส่วนใหญ่เกิดน้ำเสียมากในช่วงเดือน ตุลาคม คิดเป็นร้อยละ 35.65 ในด้านการเก็บหอยขายก่อนระยะเวลาเลี้ยง ส่วนใหญ่เก็บหอยขาย ก่อนระยะเวลาเลี้ยงเพียง 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 58.00 ในด้านการใช้ระยะเวลาในการเก็บผลผลิต ส่วนใหญ่ระยะเวลาในการเก็บผลผลิต ไม่แน่นอน คิดเป็นร้อยละ 54.00

2.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านแรงงานการเลี้ยงของผู้เลี้ยงหอยแมลงภู พบว่า ส่วนใหญ่ใช้แรงงานครัวเรือนและลูกจ้าง คิดเป็นร้อยละ 72.00 ในด้านอายุเฉลี่ยของแรงงานที่ใช้ ส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 26-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 52.00 ในด้านการจูงใจแรงงาน ส่วนใหญ่ไม่มีการจูงใจ แรงงาน คิดเป็นร้อยละ 62.00 ในด้านค่าจ้างแรงงาน เฉลี่ยต่อวัน ส่วนใหญ่ให้ค่าจ้างแรงงานมากกว่า 300 บาทขึ้นไป ต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 76.00

2.6 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการแข่งขันกันในการเลี้ยงของผู้เลี้ยงหอยแมลงภู พบว่า ลักษณะทั่วไปส่วนใหญ่บอกว่า ไม่แข่งขันกัน คิดเป็นร้อยละ 38.16 ในด้านการแข่งขันที่นับว่า สำคัญ ส่วนใหญ่บอกว่า ไม่แข่งขันกัน คิดเป็นร้อยละ 26.83 ในด้านการเปรียบเทียบระหว่างกัน ส่วนใหญ่บอกว่า ไม่เปรียบเทียบกัน คิดเป็นร้อยละ 23.73

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลในการเลี้ยงหอยแมลงภู ในอำเภอ บ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี พบว่า

3.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านเงินทุนและแหล่งเงินทุนของผู้เลี้ยงหอยแมลงภู พบว่า ส่วนใหญ่ใช้เงินทุนส่วนตัวในการเลี้ยงหอยแมลงภู คิดเป็นร้อยละ 51.32 ส่วนอัตราดอกเบี้ย ของเงินที่กู้มาลงทุนเลี้ยงหอยนั้น ส่วนใหญ่เสียดอกเบี้ย อัตราร้อยละ 6- 10 บาท คิดเป็น ร้อยละ 35.71 ในด้านเงินลงทุนเฉลี่ยในการเลี้ยงหอย 1 ปี ส่วนใหญ่ใช้เงินลงทุนเฉลี่ยอยู่ในช่วง 100,001 - 200,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 52.00 โดยเงินลงทุนในการซื้อไม้ปักหลัก ส่วนใหญ่ใช้เงิน ลงทุนเฉลี่ยในช่วง 50,001 - 100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 50.00 ในด้านการลงทุนเลี้ยงแบบแขวน ส่วนใหญ่ใช้เงินลงทุน ต่ำกว่า 100,000 บาท ร้อยละ 50.00

3.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัญหาในการเลี้ยงของผู้เลี้ยงหอยแมลงภู พบว่า ส่วนใหญ่ปัญหาที่พบในการเลี้ยงหอยแมลงภู คือ ปัญหาน้ำเสียโรงงาน คิดเป็นร้อยละ 19.14 ในด้าน ปัญหาที่เกิดขึ้นบ่อย ส่วนใหญ่เป็นปัญหาน้ำเสียจากโรงงาน คิดเป็นร้อยละ 41.51 ในด้านปัญหา ที่ส่งผลกระทบมาก ส่วนใหญ่เป็นปัญหาน้ำเสียโรงงาน คิดเป็นร้อยละ 49.47 ในด้านปัญหา

ในลักษณะการส่งผลต่อหอยแมลงภู่ ส่วนใหญ่ส่งผลทำให้หอยตาย คิดเป็นร้อยละ 46.73 ในด้านปัญหาที่คิดว่าเป็นปัญหาเรื้อรัง ส่วนใหญ่เป็นปัญหาน้ำเสียโรงงาน คิดเป็นร้อยละ 47.83

3.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านราคาผลผลิตของหอยแมลงภู่ พบว่า ส่วนใหญ่ขายหอยแมลงภู่ได้ในราคาเฉลี่ยต่อปี อยู่ที่ 4-5 บาท ต่อกิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 57.89 ในด้านปัจจัยที่ทำให้ราคาหอยแมลงภู่สูงขึ้นนั้น ส่วนใหญ่ คือ ปริมาณหอยขาดตลาด คิดเป็นร้อยละ 55.85 ในด้านปัจจัยที่ทำให้ราคาหอยแมลงภู่ต่ำลง ส่วนใหญ่ คือ ปริมาณการผลิตได้ หรือ หอยมีมาก คิดเป็นร้อยละ 36.71

3.4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านประสิทธิภาพการเลี้ยงหอยแมลงภู่ของผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่ พบว่า ส่วนใหญ่มีประสิทธิภาพในการเลี้ยงหอยแมลงภู่ 11-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.00 ในด้านประสิทธิภาพการเลี้ยงให้กินทุน ส่วนใหญ่เห็นว่า ไม่แน่นอน หรือบอกไม่ได้ คิดเป็นร้อยละ 78.00 ในด้านการเลี้ยงรูปแบบเก่าที่เคยเลี้ยงมาส่วนใหญ่ เคยเลี้ยงหอยแบบปักหลักธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ 66.67 ในด้านสาเหตุที่เลือกรูปแบบการเลี้ยงแบบใหม่ ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า วิธีการเลี้ยงดีกว่า เสียหายน้อยกว่า คิดเป็นร้อยละ 34.78 ในด้านประสิทธิภาพในการเลี้ยงสัตว์อื่น ส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์ในการเลี้ยงสัตว์ชนิดอื่น คิดเป็นร้อยละ 90.00

3.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านขนาดของหอยแมลงภู่ของผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่ พบว่า ส่วนใหญ่ได้ผลผลิตหอยแมลงภู่มีขนาดกะทัดรัด คิดเป็นร้อยละ 69.09 ในด้านน้ำหนักของหอยแมลงภู่ ส่วนใหญ่ไม่เคยเปลี่ยนนับ คิดเป็นร้อยละ 54 ในด้านขนาดของหอยแมลงภู่ที่ตลาดต้องการ ส่วนใหญ่ต้องการขนาดมากกว่า 9 เซนติเมตรขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 54 ในด้านขนาดของหอยแมลงภู่ที่สามารถเลี้ยงได้ปกติ ส่วนใหญ่เลี้ยงได้ขนาดมากกว่า 9 เซนติเมตรขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 42.59 ในด้านขนาดของหอยแมลงภู่ที่ทยอยเก็บขายขึ้นก่อนกำหนดเลี้ยง ส่วนใหญ่มีขนาด 4.6- 5.5 เซนติเมตร คิดเป็นร้อยละ 42 ในด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อขนาดของหอยแมลงภู่ ส่วนใหญ่เห็นว่า คุณภาพของน้ำในการเลี้ยง คิดเป็นร้อยละ 40.86

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องแนวทางการเพิ่มผลผลิตหอยแมลงภู่ในอำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านปัจจัยส่วนบุคคลของผู้เลี้ยงหอยแมลงภูในอำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

1. เพศ พบว่า ผู้เลี้ยงหอยแมลงภูส่วนใหญ่จะเป็นเพศชาย ผู้เลี้ยงหอยเพศชายจะมีความได้เปรียบกว่าผู้เลี้ยงเพศหญิง ในด้านสรีระ ร่างกาย ประสิทธิภาพการทำงานที่ดีกว่า ภาวะความเป็นผู้นำ ใช้แรงงานของตนเองเป็นส่วนหนึ่งในการทำงานร่วมด้วยได้ดีกว่า อาจสร้างความเชื่อถือกับลูกจ้างแรงงานได้ ผู้เลี้ยงเพศหญิงนั้น บางส่วนความจริงอาจเป็นเพียงการใช้ลูกจ้างลงทุนเลี้ยงหอย หรือลักษณะการทำงานช่วยเหลือสามีภายในครอบครัว อาจไม่ได้ใช้แรงงานของตนเองในการลงแรงช่วยปักหลัก หรือ เก็บหอย แต่อาจช่วยในด้านอื่น เช่น ทำอาหาร ดังนั้น ผู้เลี้ยงหอยเพศชายจึงอาจมีประสิทธิภาพที่ดีกว่า ในการช่วยสนับสนุนการลดต้นทุนการเลี้ยง และเพื่อเพิ่มผลผลิตของตนเอง

2. อายุ พบว่า ผู้เลี้ยงหอยแมลงภู ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง มากกว่า 45 ปีขึ้นไป เพราะว่าอาชีพการเลี้ยงหอยแมลงภู เป็นอาชีพที่สืบทอดเลี้ยงกันมานาน เป็นอาชีพของชาวประมงอำเภอบ้านแหลม ที่สามารถทำผลผลิตได้อย่างมากในอดีตที่ปัญหาน้ำเสียยังไม่มาก ผู้เลี้ยงหอยจึงมีกำไรมาก จึงมีผู้เลี้ยงต่อกันมานาน โดยกำไรที่ได้จะใช้ลงทุนต่อไปอีกปีถัดไป หรือ ผู้เลี้ยงในช่วงวัยนี้อาจต้องพึ่งแรงงานจากลูกจ้างมากกว่า เพราะประสิทธิภาพของตนเองอาจทำงานได้จำกัด แต่อาจมีประสบการณ์ที่มากกว่า รองลงมา มีอายุอยู่ในช่วง 26-35 ปี ผู้เลี้ยงวัยนี้ อาจมีประสิทธิภาพการทำงานที่ดี อยู่ในช่วงวัยของการทำงาน และเริ่มเรียนรู้การเลี้ยงหอยแมลงภู ทำให้ผู้เลี้ยงในช่วงวัยนี้ต้องหมั่นศึกษาการเลี้ยง ปัญหาในการเลี้ยง การตลาด การบริหารการเลี้ยง ผู้เลี้ยงวัยนี้อาจมีประสบการณ์น้อยกว่า จึงอาจต้องหมั่นศึกษา ทดลองเรียนรู้ เพื่อให้มีผลผลิตเก็บ และสามารถเพิ่มผลผลิตของตนได้

3. รายได้ พบว่า ผู้เลี้ยงหอยแมลงภูส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อปี ต่ำกว่า 100,000 บาท ผู้เลี้ยงหอยส่วนใหญ่ อาจจะลงทุนเลี้ยงหอยไม่สูงมากนัก อาจเพราะผู้เลี้ยงหอยแมลงภูประสบเจอกับปัญหาในการเลี้ยงต่างๆ ทำให้การลงทุนเสียหาย มีความเสี่ยง หอยมีราคาตกต่ำ จนไม่อยากลงทุนมากนัก ไม่เหมือนในอดีต ที่ผู้เลี้ยงคิดว่า หากลงทุนมาก จะสามารถมีผลผลิต และมีรายได้มากด้วยการเลี้ยงหอยหวังเพียงมีรายได้เพื่อเลี้ยงครอบครัว ไม่ได้เป็นการเลี้ยงเพื่อหวังกำไรอย่างมากการปรับการเลี้ยงตามสภาพปัญหา และเศรษฐกิจ การเลี้ยงหอยเชิงเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อลดต้นทุนในการเลี้ยง ช่วยลดความเสี่ยง แต่อาจทำได้ไม่สูงมากนัก รองลงมา มีรายได้เฉลี่ยต่อปี ไม่นั่นนอน เพราะผลกระทบจากน้ำเสีย ทำให้มีผลผลิตไม่นั่นนอน รายได้จึงไม่นั่นนอน รายได้เฉลี่ยต่อปี 100,001- 200,000 บาท ผู้เลี้ยงลงทุนมากน้อย อาจยังมีผลผลิตให้เก็บจำหน่ายได้ และรายได้เฉลี่ยต่อปี มากกว่า 300,000 บาท ผู้เลี้ยงลงทุนมากขึ้น โดยที่อาจมีผลผลิตให้เก็บจำหน่ายได้ตลอดทั้งปี จะทำให้รายได้รวมเฉลี่ยทั้งปีมีมากขึ้น

4. สถานภาพ พบว่า ผู้เลี้ยงส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสแล้ว อาจเป็นเพราะการดำเนินชีวิตแบบสมัยเก่า ที่เมื่อโตพอที่จะทำงานได้ อายุพอสมควร ก็จะแยกตัวไปมีครอบครัว และเพราะ

ผู้เลี้ยงหอยส่วนใหญ่มีช่วงอายุสูง การมีครอบครัวจึงอาจเป็นเรื่องปกติ การสถานภาพสมรส เป็นการใช้ชีวิตแบบครอบครัว ส่งผลให้การบริหารงาน เป็นลักษณะแบบครอบครัว ซึ่งอาจมีผลดี ในด้าน การใช้แรงงานภายในครัวเรือน ช่วยลดต้นทุนแรงงาน ในการเกิดปัญหาจึงอาจมีน้อยกว่า สามารถ ช่วยกันคิดแก้ปัญหาในการเลี้ยงได้ดีกว่าการลงทุนเลี้ยงเพียงลำพัง

5. การศึกษา พบว่า ผู้เลี้ยงส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับประถม เป็นเพราะการศึกษา ในสมัยก่อนที่มีจำกัด เพียงแค่ระดับประถม 4 การศึกษาที่อยู่ในระดับใกล้เคียงกันมาก ผู้เลี้ยงหอย จึงต้องอาศัยความขยัน หมั่นเพียร ในการเรียนรู้ และประสบการณ์ในการทำงาน เพื่อช่วยแก้ไขปัญหา ในการเลี้ยงหอยแมลงภู่ การเรียนรู้ และการทดลอง ระยะเวลา อาจช่วยสร้างทักษะ ความชำนาญ ให้เกิดขึ้นกับผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่ รองลงมา มีการศึกษาอยู่ในระดับ มัธยม/ปวช./ปวส. ผู้เลี้ยงหอย ที่มีการศึกษาอยู่ในระดับนี้ อาจเป็นผู้เลี้ยงหอยที่เพิ่งเริ่มต้นการเลี้ยง อาจมีความรู้ระดับหนึ่งที่สามารถช่วย สนับสนุนการเรียนรู้ในการเลี้ยงได้ หากสามารถนำความรู้ในเชิงวิชาการ มาช่วยในการแก้ปัญหา การเลี้ยง หรือ เพิ่มผลผลิตของตนเองได้

6. ที่อยู่อาศัย พบว่า ผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่ส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในตำบลบ้านแหลม อาจเป็น เพราะว่าเป็นตำบลบ้านแหลมเป็นแหล่งอาศัยของชุมชนทั่วไปและชุมชนประมงอยู่จำนวนมาก ลักษณะของพื้นที่ที่มีแม่น้ำไหลผ่านชุมชนสู่ปากแม่น้ำ ทำให้สามารถเดินทางทางเรือ ได้สะดวก ใกล้แหล่งของแปรรูปซื้อ โดยมีแปรรูปซื้อหอยอยู่ประมาณ 6- 7 แหล่ง ใกล้ตลาดชุมชน การเดินทาง ขนส่งสะดวก และเพราะเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยดั้งเดิม ของผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่ ในพื้นที่ตำบลบางตะนูน นั้นมีผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่อยู่จำนวนไม่น้อยเช่นกัน การเดินทางสะดวกทั้งทางน้ำและทางบก ใกล้ปาก แม่น้ำ มีแหล่งชุมชนประมงอยู่จำนวนหนึ่ง

7. อาชีพหลัก พบว่า ผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่ส่วนใหญ่มีอาชีพหลัก คือ เลี้ยงหอยแมลงภู่ รองลงมา มีอาชีพหลัก ทำประมงทะเล และค้าขาย การเลี้ยงหอยแมลงภู่เป็นอาชีพหลัก ทำให้ผู้เลี้ยง หอยแมลงภู่ มีความเอาใจใส่ในการเลี้ยง ต้องคอยดูแล ระวัง การเสียหายที่จะเกิดกับผลผลิต เพราะหากเสียหายก็อาจทำให้ต้องขาดทุน และเสี่ยงมากกว่าผู้ที่มีอาชีพหลักทำประมงทะเลอย่างอื่น หรือค้าขาย เพราะอาจมีรายได้ในการสำรองการลงทุนต่อไปได้ หรือผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่ต้องรู้จัก การจัดการเงินทุนของตนเอง ให้การลงทุนมีความเหมาะสม มีความเสี่ยงต่ำ และมีกำไรจากการลงทุน

8. อาชีพรอง พบว่า ผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่ส่วนใหญ่ มีอาชีพรอง (เสริม) คือ ทำประมงทะเล รองลงมาคือ รับจ้างทั่วไป เลี้ยงหอยแมลงภู่ ไม่มีอาชีพเสริม และค้าขาย ผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่ส่วนใหญ่ จะมีอาชีพเสริม เพื่อจุนเจือรายได้ของครอบครัว ทั้งนี้เพราะการเลี้ยงหอยแมลงภู่ ต้องใช้เวลาในการ เลี้ยงนาน 10- 12 เดือน จึงสามารถเก็บผลผลิตได้ การทำอาชีพประมงทะเลอย่างอื่น เช่น ทำอวนปู ติปลาทู หรือ คราดหอยแครง เป็นต้น การรับจ้างทั่วไป เช่น การรับจ้างแรงงานประมง รับจ้าง

ก่อสร้าง รับจ้างทำผลผลิตประมง เป็นต้น อาชีพการทำการค้า เป็นอาชีพที่เกิดขึ้นอย่างมากในช่วงหลายปีมานี้ อาจเพราะคน ไม่รู้จะทำอาชีพอะไร และอาชีพการค้าก็ไม่เสี่ยงมาก มีรายได้ต่อวันขึ้นอยู่กับการใช้จ่ายของแต่ละคน อาชีพรอง (เสริม) จะช่วยเหลือด้านค่าใช้จ่ายภายในครอบครัวได้ แต่สำหรับผู้เลี้ยงที่ไม่มีอาชีพเสริมนี้ อาจต้องใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษในการจะดำเนินการเลี้ยงหอยแมลงภู่ว่า เพราะมีโอกาสเสียหายได้ง่าย

ด้านสถานการณ์การเลี้ยงหอยแมลงภูในอำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

1. รูปแบบวิธีการเลี้ยงหอยแมลงภู ผู้เลี้ยงหอยแมลงภูส่วนใหญ่ในอำเภอบ้านแหลม จะเลี้ยงหอยด้วยวิธีการปักหลักจังกำ ประมาณ 5- 7 ลำต่อกำ รองลงมาจะใช้วิธีการเลี้ยงแบบปักหลักธรรมชาติ การเลี้ยงแบบแขวน และแบบเกษตร ตามลำดับ เนื่องจากรูปแบบการเลี้ยงแบบจังกำมีความคงทนต่อกระแสน้ำ คลื่นลม ไม่ทำให้ไม้หลักเสียหายมาก หรือเสียหายก็อาจจะยังพอเหลือผลผลิตให้สามารถเก็บได้ และยังสามารถจัดแบ่งจำนวนของกำที่ปัก ได้แน่นอน ทำให้รู้จำนวนของไม้ปักหลัก และติดตามจำนวนความเสียหายได้ง่ายกว่า การปักแบบธรรมชาติก็มีผู้เลี้ยงมากส่วนหนึ่ง เพราะเป็นวิธีการเลี้ยงที่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงน้อยที่สุด ง่ายที่สุดแต่ก็ต้องเสี่ยงต่อความเสียหายมากกว่าแบบปักกำ หรือแบบแขวน การเลี้ยงแบบจังกำ ผู้เลี้ยงบางส่วนใช้วิธีการห่ออวนลูกหอยก่อน หรือ แบบหอยเกษตร แล้วค่อยมาจังกำทั้งนี้เพื่อให้หอยที่ได้มีคุณภาพดีขึ้น การเลี้ยงแบบปักหลักนี้จะใช้ไม้ไผ่ลำเล็กตั้งแต่ขนาด 3- 4 เมตร จนถึงขนาด 7- 8 เมตร ใช้ไม้ขนาด 3- 4 เมตร มากที่สุด รองลงมาเป็นขนาด 5- 6 เมตร และขนาด 7- 8 เมตร ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเพราะไม้ขนาด 3- 4 เมตร มีราคาถูกที่สุด ไม้ประเภทไผ่โคนซอ ก็มีใช้เลี้ยงอยู่ในบางส่วน ตั้งแต่ขนาด 3- 4 เมตร ถึง 7- 8 เมตร เท่ากัน อาจเป็นเพราะมีราคาที่ย่อมเยา จึงมีการใช้ไม้ประเภทนี้น้อย ในการปักหลักหอย ส่วนใหญ่จะปักหนาแน่นเกินปริมาณที่หน่วยงานประมงกำหนด คือ จำนวน 1,200 ลำต่อไร่ ผู้เลี้ยงส่วนใหญ่ปักมากกว่า 1,200 ลำต่อไร่ อาจเป็นเพราะว่า ผู้เลี้ยงส่วนใหญ่มีเนื้อที่การเลี้ยงที่จำกัดและอยากได้ปริมาณของหอยแมลงภู่มากๆ จึงต้องปักไม้มากกว่า ปริมาณที่หน่วยงานประมงกำหนด รองลงมาปัก ปริมาณ น้อยกว่า 1,200 ลำต่อไร่ 1,201- 1,400 ลำต่อไร่ ในระดับใกล้เคียงกัน ตามลำดับ ส่วนการปัก จำนวน 1,401- 1,600 ลำต่อไร่ และ มากกว่า 3,000 ลำต่อไร่ นั้นมีอยู่จำนวนที่น้อย ผู้เลี้ยงส่วนใหญ่เชื่อว่า การเลี้ยงแบบปักหลักจังกำ เป็นรูปแบบการเลี้ยงที่ดี เหมาะสม การเลี้ยงแบบหลักธรรมชาติจะไม่เสียค่าใช้จ่ายมาก การเลี้ยงแบบแขวนสามารถให้ผลผลิตที่ดีได้ แต่เพราะต้องลงทุนสูงจึงทำให้ผู้เลี้ยงคิดว่ายังไม่เหมาะสมกับตนเองในการเลี้ยงแบบแขวน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ในการศึกษารูปแบบการเลี้ยง การใช้วัสดุไม้ และต้นทุนผลตอบแทนในการเลี้ยงหอยแมลงภู กรณีศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา และสุราษฎร์ธานี ที่พบว่า รูปแบบการเลี้ยงหอยแมลงภูส่วนใหญ่ ยังคงเป็นแบบปักหลักล่อ โดยใช้ไม้

ไผ่ชนิดต่างๆ มีต้นทุนการเลี้ยงหลักคือ ค่าไม้หลัก (ร้อยละ 34.5) และค่าพันธุ์หอย (ร้อยละ 29.7) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ไม้ไผ่จากธรรมชาติ ยังคงมีความสำคัญในการเลี้ยงหอยแมลงภู่ และพบปัญหาคุณภาพของไม้ที่ด้อยลง (สันศนีย์ หวังวรลักษณ์และคณะ, 2547) ดังนั้นการศึกษาพัฒนาวัสดุอื่นทดแทนที่สามารถนำมาใช้เลี้ยงหอยแมลงภู่ได้ จึงมีความจำเป็นและสำคัญ นับว่าเป็นการทดลองเพื่อพัฒนารูปแบบการเลี้ยงหอย เพื่อช่วยลดการสูญเสียของผลผลิต ด้วยการพัฒนารูปแบบการเลี้ยงให้มีความเหมาะสม และสามารถลดต้นทุนการเลี้ยงได้

2. ปริมาณผลผลิตของผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่ ผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่ส่วนใหญ่พบว่า สามารถเลี้ยงหอยแมลงภู่ได้ปริมาณเฉลี่ย มากกว่า 30,000 กิโลกรัมต่อปี ผู้เลี้ยงส่วนนี้อาจมีเงินทุนในการเลี้ยงที่สูง ที่จะสามารถทำให้หอยเก็บผลผลิตได้ต่อเนื่อง ส่วนลำดับรองลงมา พบว่า ได้ผลผลิตไม่แน่นอน คือ หากปีใดไม้โคนน้ำเสียก็สามารถที่จะมีผลผลิตหอยแมลงภู่มาก แต่หากปีใดโคนผลกระทบน้ำเสีย ก็อาจจะได้ผลผลิตน้อย เก็บขายได้ไม่คุ้มทุน หรือ เสียหายหมดเลยในปีที่น้ำเสียมาก ส่วนปริมาณผลผลิตที่ได้ น้อยกว่า 10,000 กิโลกรัม 20,001-30,000 กิโลกรัม และ 10,001-20,000 กิโลกรัม ตามลำดับ อาจเป็นเพราะว่า ในช่วงระยะเวลา 1-2 ปีมานี้ พบกับปัญหาหอยตายอย่างมาก จึงส่งผลต่อปริมาณผลผลิตเฉลี่ยต่อปีของหอยแมลงภู่ ทำให้ได้ผลผลิตไม่ดีเท่าที่ควรจะได้ ปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณการผลิตนั้น พบว่า ปัญหาในการเลี้ยง (น้ำเสีย) เป็นปัจจัยสำคัญ ที่ส่งผลต่อปริมาณการผลิตได้ของหอยแมลงภู่ ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณการผลิตด้านต้นทุนการเลี้ยง และราคาของหอยแมลงภู่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณการผลิต ตามลำดับ ส่วนปัจจัยด้านระยะเวลา การเลี้ยง พื้นที่การเลี้ยง วิธีการเลี้ยง ประสิทธิภาพการเลี้ยง และคุณภาพมีความสำคัญในระดับใกล้เคียงกัน ตามลำดับ โดยปัจจัยสำคัญที่ทำให้ปริมาณของผลผลิตเพิ่มขึ้นพบว่า ต้นทุนในการเลี้ยงเป็นปัจจัยหลัก ส่วนปัจจัยรองลงมานั้น คือ ด้านปัญหาในการเลี้ยง พื้นที่ในการเลี้ยง ราคาของหอยแมลงภู่ และ ระยะเวลาในการเลี้ยง มีความสำคัญที่ใกล้เคียงกัน ส่วนปัจจัยด้านวิธีการเลี้ยง ประสิทธิภาพในการเลี้ยง และคุณภาพ มีความสำคัญรองลงมาตามลำดับ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ในการศึกษาการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจการเลี้ยงหอยแมลงภู่จากโป๊ะในบางจังหวัดของประเทศไทย ปี 2525 และศึกษาการเลี้ยงแบบปักหลัก อธิบายถึงผลแตกต่างของผลผลิตหอยแมลงภู่ จากจำนวนไม้ที่ใช้เลี้ยง ซึ่งพบว่า การเพิ่มไม้ขึ้น 1 หลัก จะทำให้ปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้น 0.2981 ถึง การเลี้ยงแบบโป๊ะให้ผลผลิตดีกว่าแบบปักหลัก สำหรับสมการการผลิต สามารถอธิบายถึงความแตกต่างที่สามารถทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น คือ การเพิ่มจำนวนไม้ 1 หลัก เพิ่มปริมาณผลผลิตได้ 0.3459 ถึง การเพิ่มแรงงานขึ้น 1 คนต่อวัน เพิ่มปริมาณผลผลิตได้ 0.2629 ถึง การเพิ่มน้ำมัน 1 ลิตร จะเพิ่มปริมาณของผลผลิตได้ 0.4971 ถึง การเพิ่มปัจจัยการผลิตทั้งหมด ร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณผลผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.1059 ประเภทของ

การเลี้ยงไม่มีผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงปริมาณผลผลิต ปัจจัยเพิ่มเติมทุนในการผลิตมีส่วนสำคัญในการเพิ่มปริมาณผลผลิตได้ (รุ่งระพี จินปิ่นเพชร, 2525)

3. พื้นที่ในการเลี้ยงหอยแมลงภู่ ส่วนใหญ่ใช้พื้นที่เลี้ยงหอยไม่เกิน 10 ไร่ รองลงมาคือ 11- 20 ไร่ และมากกว่า 30 ไร่ มีผู้เลี้ยงใช้พื้นที่ 21-30 ไร่ อยู่จำนวนน้อย อาจเป็นเพราะว่า ปัจจุบันการใช้พื้นที่เลี้ยงหอยต้องเสียค่าน้ำ หรือค่าภาษีที่ดิน จำนวนไร่ละ 80 บาท หากมีพื้นที่เลี้ยงมากอาจต้องเสียค่าน้ำมากตามจำนวน หรือ การจำกัดพื้นที่เลี้ยงหอยให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่ โดยจำกัดให้มีพื้นที่เลี้ยงได้ไม่เกินคนละ 10 ไร่ ผู้เลี้ยงบางคนอาจมีพื้นที่เลี้ยงจริงมากกว่าตามจำนวนที่เสียค่าน้ำ สิ่งนี้อาจเป็นสาเหตุให้ผู้เลี้ยงส่วนใหญ่มีพื้นที่การเลี้ยงเท่าเดิม แต่มีบางส่วนที่มีพื้นที่เลี้ยงลดลง อาจเพราะการเสียค่าน้ำในการเลี้ยงหอย หรือ การประสบปัญหาหอยตายทำให้หมดกำลังใจและเงินลงทุนในการเลี้ยงต่อไป บางส่วนที่มีปริมาณพื้นที่เพิ่มขึ้น อาจเพราะการแย่งพื้นที่กันทำกินมีมาก หรือ เพราะสามารถที่จะจับจองพื้นที่เลี้ยงได้โดยง่าย เพียงแค่ไปเสียค่าน้ำจับจองพื้นที่ที่หน่วยงานประมงท้องถิ่นจัดสรรจะสามารถมีพื้นที่เลี้ยงหอยได้อย่างง่าย แต่ปัจจุบันพื้นที่ที่มีการจับจองกันมากทำให้พื้นที่นั้นหมด หรือเหลือน้อยในการจับจองพื้นที่เลี้ยง ผู้เลี้ยงบางคนอาจต้องเลี้ยงหอยแมลงภู่ในเขตพื้นที่การเลี้ยงหอยแครงแทน ผู้เลี้ยงส่วนใหญ่เลี้ยงหอยในพื้นที่ฝั่งตอนล่างหรือ ขาล่าง อาจทำให้พื้นที่ส่วนนี้มีความหนาแน่นของการปักหลักหอยมาก อาจทำให้หอยเติบโตได้ไม่ดีเท่าที่ควร โดยปัจจัยที่สำคัญในบริเวณพื้นที่เลี้ยงหอยนั้น ที่ทำให้หอยเติบโต ปัจจัยหลัก คือ คุณภาพกระแสน้ำ ว่ามีน้ำเสียปนมากน้อยหรือไม่เพียงใด และบ่อยแค่ไหน โดยปกติน้ำเสียจะพบแค่ปีละ 2 ครั้ง แต่ปัจจุบันหอยตายรายวัน จึงอาจบอกได้ว่าน้ำเสียมีมากกว่า ปีละ 2-3 ครั้ง ส่วนปัจจัยอื่นๆ เช่น ความลึก สภาพพื้นดิน กระแสน้ำ มีส่วนสำคัญที่ใกล้เคียงกันในการเติบโตของหอยเช่นกัน ตามลำดับ ถึงแม้ว่าผู้เลี้ยง ส่วนใหญ่จะใช้พื้นที่ทำการเลี้ยงหอยแมลงภู่อย่างเดียวนั้นส่วนน้อยที่ทำอวนปู หรือตีปลาทุ ในพื้นที่เลี้ยงด้วย ซึ่งคงไม่มีผลกระทบมากในการเลี้ยงหอยแมลงภู่ แต่ด้วยผู้เลี้ยงส่วนใหญ่ไม่เคยเปลี่ยนพื้นที่การเลี้ยงของตนเอง จึงทำให้พื้นที่เลี้ยงนั้นเกิดการหมักหมมของซากเศษไม้ และเชื้อโรค และอาจเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้หอยตายในปัจจุบัน ที่เกิดโรคพยาธิหนอนตัวแบนตามที่หน่วยงานประมงได้แจ้งผลไว้มากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับ หลักการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ที่ว่า สถานที่สำหรับ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำบนวัสดุ เช่น หอยแมลงภู่ ควรเป็นแหล่งน้ำดี้นชายฝั่ง ความลึก 3-10 เมตร สภาพดินเป็นโคลน หรือ โคลนปนทราย กระแสน้ำไหลผ่านดี มีแพลงก์ตอนอุดมสมบูรณ์เป็นแหล่งที่มีพันธุ์หอยเกิดเองตามธรรมชาติ ปลอดภัยจากคลื่นลม ห่างไกลจากแหล่งเกษตรกรรม โรงงานอุตสาหกรรม และชุมชนเมือง เช่น ชายฝั่งทะเล ปากแม่น้ำ และทะเลสาบ เป็นต้น ควรเป็นสถานที่ที่มีการคมนาคมสะดวก ไม่ขวางการสัญจรทางน้ำ มีวัสดุอุปกรณ์ที่สามารถจัดหาได้ง่ายในท้องถิ่น และปลอดภัยจากพวกมิฉาชีพ (โชคชัย เหลืองธูวปราณีต, 2548: 9- 17, 386)

ซึ่งชี้ให้เห็นว่า พื้นที่ที่เหมาะสม ควรคำนึงถึงปัจจัยหลายอย่างและสามารถทำให้การเลี้ยงได้ผลผลิตที่ดีขึ้นด้วย

4. ระยะเวลาในการเลี้ยงหอยแมลงภู่ โดยปกติผู้เลี้ยงหอยส่วนใหญ่ใช้ระยะเวลาเลี้ยงหอยมากกว่า 9 เดือน มีบางส่วนที่เลี้ยงนานเพียง 8-9 เดือน โดยผู้เลี้ยงเห็นว่าปัจจุบัน การเติบโตของหอยแมลงภู่ นั้น ไม่เหมือนในอดีต ที่ใช้ระยะเวลาเลี้ยงเพียงประมาณไม่เกิน 6-7 เดือน หอยจะโตเต็มที่ สามารถเก็บจำหน่ายได้ แต่เพราะน้ำเสีย และการเลี้ยงที่หนาแน่น สภาพทางทะเลเสื่อมโทรมลง จึงทำให้ต้องเลี้ยงระยะเวลานานขึ้นประมาณเกือบปีจึงจะเก็บผลผลิตขึ้นจำหน่าย ซึ่งการเลี้ยงหอยอาจมีเวลาที่ต้องเก็บหอยขึ้นมำจำหน่ายก่อน เพื่อหลีกเลี่ยงกับน้ำเสีย ซึ่งระยะเวลาส่วนใหญ่ที่ใช้เลี้ยงมีระยะเวลา 7-8 เดือน เพราะหอยจะมีขนาดโตพอได้ขนาดที่ต้องการ รองลงมา คือ 5-6 เดือน หอยช่วงนี้ อาจต้องดูจังหวะเวลาว่าหอยอ้วนหรือผอม หากอ้วนก็จะเก็บมาจำหน่ายได้ หากผอมไปไม่สามารถเก็บมาจำหน่ายได้ และ มากกว่า 8 เดือน ตามลำดับ ส่วนใหญ่จะเก็บหอยขายก่อนกำหนดเลี้ยง ปีละ 1 ครั้ง บางครั้งไม่ค่อยแน่นอน อาจปีละ 2-3 ครั้ง หรือมากกว่า ขึ้นอยู่กับการเจอสภาพปัญหาในการเลี้ยง ระยะเวลาในการเก็บผลผลิตนั้นส่วนใหญ่ ไม่แน่นอน เป็นการทยอยเก็บจำหน่าย อาจใช้เวลามากกว่า 10-30 วัน หรือหากเก็บจำหน่ายครั้งเดียวทั้งหมด อาจใช้เวลา ไม่เกิน 10 วัน หรืออาจไม่เกิน 1 เดือน โดยช่วงระยะเวลาที่ลูกหอยเกิดหนาแน่นมากนั้น คือ ช่วงเดือน ตุลาคม พฤศจิกายน และ กันยายน ตามลำดับ ส่วนช่วงเวลาน้ำเสียมาจนทำให้ต้องเก็บหอยขายก่อนนี้ จะมาช่วงเดือน ตุลาคม พฤศจิกายน และ กันยายน ตามลำดับ เช่นกัน ด้วยช่วงระยะเวลาที่ตรงกันนี้ ทำให้ผู้เลี้ยงต้องดูจังหวะว่าจะลงปักหลักหอยเมื่อไหร่ดี ส่วนมากมักจะเลือกปักหลักหลังจากน้ำเสียเริ่มหมดลง อาจเป็นช่วงตั้งแต่เดือนธันวาคมขึ้นไป บางส่วนไม่เลือกช่วงเวลาปัก เพราะคิดว่า การปักไม้หอยก่อน ก่อนหอยจะเกิดนั้นสะดวกกว่า สอดคล้องกับ คัมภีร์ชาวบ้านเลี้ยงสัตว์ทะเล ปลา ปู หอย หมีก็เพิ่มรายได้ ที่ว่า การเลี้ยงหอยแมลงภู่ของชาวอำเภอบ้านแหลม ที่มีการเลี้ยงแบบปักหลักธรรมชาติ โดยนับเริ่มต้นเลี้ยงตั้งแต่ลงปักหลัก จนถึงเก็บผลผลิต ใช้เวลาเลี้ยงประมาณ 7-9 เดือน จึงจะเก็บมาจำหน่าย และในการเลี้ยงแบบหอยห่อวน หรือ หอยเกษตร จะเริ่มปักหลักปล่อยหอยเลี้ยงประมาณ 3-4 เดือน จากนั้น นำลูกหอยที่ได้ มาห่อวนแบ่งเป็น 2 หลัก แล้วนำไปปักหลักเลี้ยงใหม่ โดยใช้เวลาเลี้ยงอีก ประมาณ 3-4 เดือน จึงจะเก็บขึ้นมำจำหน่ายได้ และในการเกิดน้ำเสียนั้น อาจใช้เวลาเพียงไม่มาก ระยะ 2-3 วัน เท่านั้น หอยที่เลี้ยงก็สามารถตายได้ทั้งหมด (ศุภชัย นิลวานิช, 2543: 133)

5. แรงงานในการเลี้ยงหอยแมลงภู่ ผู้เลี้ยงส่วนใหญ่ใช้แรงงานในการเลี้ยง 4-5 คน รองลงมาคือ 2-3 คน โดยจะแบ่งหน้าที่การทำงาน คือ คนที่อยู่บนเรือ คอยส่งไม้ปักหลัก และคนที่อยู่ในน้ำมีหน้าที่ปักหลัก หากเป็นช่วงเก็บผลผลิตคนบนเรือมีหน้าที่นำหอยใส่เรือ หรือกระทุ้งหรือ

บีดหอยออกจากหลักไม้บนลำเรือ คนที่อยู่ในน้ำอาจใช้วิธีตัดหลักหอย หรือ บีดหอยจากหลักในน้ำส่งให้คนบนเรือ มีบางส่วนที่ใช้แรงงานเพียง 1-2 คน เท่านั้น ทั้งนี้เพราะต้องการที่จะลดค่าใช้จ่ายด้านแรงงานและใช้เงินในการลงทุนเล็กน้อย และบางส่วนใช้แรงงานมากกว่า 8 คนขึ้นไป เพราะเลียงจำนวนมาก แรงงานส่วนใหญ่จะใช้แรงงานควัวเรื้อนและลูกจ้าง เพราะแรงงานไม่เพียงพอและช่วยลดต้นทุนการเลียงได้ บางส่วนใช้ลูกจ้างอย่างเดียว อาจเพราะไม่สามารถใช้แรงงานควัวเรื้อนในการเลียงได้ หรือ เฉพาะควัวเรื้อนอย่างเดียว เพราะต้องการลดค่าใช้จ่ายต่างๆ ปัญหาด้านแรงงานส่วนใหญ่ไม่พบมากนัก มีบางครั้งที่ขาดแคลนหาแรงงานไม่ได้ การขาดทักษะด้านแรงงานไม่ค่อยมี อาจเพราะการใช้งานไม่มีความซับซ้อนมากนัก ส่วนใหญ่แรงงานมีอายุเฉลี่ย 26- 35 ปี อาจเพราะแรงงานช่วงวัยนี้มีประสิทธิภาพความเหมาะสมหรืออาจหาได้ง่ายกว่าช่วงแรงงานวัยอื่นๆ คือ 15- 25 ปี 36- 45 ปี และมากกว่า 45 ปี ตามลำดับ ส่วนค่าจ้างแรงงานจะได้ประมาณ 300 บาท ขึ้นไป ต่อวัน ซึ่งแรงงานในน้ำจะได้มากกว่า ประมาณ 350- 400 บาท ผู้เลียงบางคนใช้แรงงานที่เป็นเครือญาติพี่น้องกันเองเพื่อที่จะได้จ่ายค่าแรงน้อยลงได้ ส่วนการจูงใจในการใช้แรงงานงานส่วนมากไม่มีการจูงใจใดๆ อาจเป็นเพราะลักษณะการจ้างเป็นรายวัน มีบางส่วนที่มีการจูงใจแรงงานโดยการให้เปอร์เซ็นต์จากการขายหอยได้มากๆ การให้ค่าแรงเพิ่มตามการทำงาน หรือ การช่วยเหลือด้านอื่นๆ เช่น ด้านปัจจัยสี่ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ หลักการเพิ่มผลผลิตในอุตสาหกรรมที่ว่า คนเป็นทรัพยากรที่สำคัญทางการผลิต ส่งผลโดยตรงผลผลิตทางอุตสาหกรรมหรือบริการ การผลักดันให้คนทำงานได้ดี คือ มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ความตั้งใจ และมีความขยันจะมีส่วนทำให้เกิดการเพิ่มผลผลิตในอุตสาหกรรม เทคนิคต่างๆในการเพิ่มผลผลิตด้านแรงงาน เช่น การจูงใจ ส่งเสริม ผลักดันด้วย ผลประโยชน์ เป็นกลวิธีในการให้กำลังใจ ให้สามารถทำงานได้ดีขึ้น การใช้แผนการจ่ายเงินจูงใจ เป็นแนวทางให้เกิดความกระตือรือร้นในการเพิ่มผลผลิตขององค์กร (วันชัย ธิจิรวนิช, 2543 : 161) อาจเป็นแนวทางการเพิ่มผลผลิตในการเลียงหอยแมลงภู่ได้ด้วย

6. ด้านการแข่งขัน ผู้เลียงหอยแมลงภู่ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า ไม่สามารถที่จะแข่งขันกันได้ เพราะว่า ผู้ที่มีเงินลงทุนน้อยจะไปแข่งขันกับคนที่มีเงินลงทุนมากไม่ได้ เป็นการทำการลงทุนตามกำลังเงินทุนของแต่ละคนมากกว่า แต่พบว่ามีการแข่งขันกันในด้านของราคาขาย คุณภาพของหอยแมลงภู่ ปริมาณการผลิต พื้นที่การเลียง และการเข้าถึงลูกค้า เป็นการแข่งขันกัน ที่อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน การแข่งขันกันอื่นๆ มีอยู่ในระดับน้อย เช่น การพัฒนาวิธีการเลียง เลียงให้ขายได้ไว ระยะเวลาการลงเกาะของลูกหอย เป็นต้น โดยผู้เลียงให้ความสำคัญด้านคุณภาพของหอยแมลงภู่ ราคาขาย และปริมาณการผลิต เป็นสำคัญ ให้ความสำคัญรองลงมา คือ ด้านพื้นที่การเลียง การเข้าถึงลูกค้า การพัฒนาวิธีการเลียง เลียงให้ขายได้ไว ตามลำดับ เป็นต้น ในส่วนการเปรียบเทียบผลผลิตส่วนใหญ่พบว่า จะเปรียบเทียบกันในด้านคุณภาพ และราคาขายเป็นสำคัญ ในส่วนรองลงมาเป็น

การเปรียบเทียบด้าน พื้นที่การเลี้ยง ปริมาณการผลิต การพัฒนาวิธีการเลี้ยง การเข้าถึงลูกค้า และเวลา
 ลงเกาะของหอยแมลงภู่ ตามลำดับ เป็นต้น การแข่งขันกันสามารถส่งผลต่อปริมาณการเพิ่มผลผลิต
 ของหอยแมลงภู่ ในลักษณะต้องเพิ่มการพัฒนารูปแบบวิธีการเลี้ยงของตนเอง ให้มีความเหมาะสม
 และมีประสิทธิภาพที่จะทำให้หอยแมลงภู่เกิด จนกระทั่งอยู่รอดได้ เสียหายน้อยที่สุดซึ่งคงเหลือ
 ปริมาณหอยรอดมาก และมีคุณภาพของหอยแมลงภู่ดี จึงจะทำให้ราคาขายดีขึ้นตามไปด้วย
 ส่วนช่องทางการจำหน่ายนั้น พบว่า ยังสามารถที่จะหาช่องทางการจำหน่ายได้ในพื้นที่ของตน
 ซึ่งผู้เลี้ยงต้องเลือกที่จะขายให้กับแพริบซื้อเอง ที่คิดว่าให้ราคาเหมาะสม และพอใจที่จะขาย
 ส่วนพื้นที่การเลี้ยงนั้น ปัจจุบันมีการแบ่งเขตพื้นที่การเลี้ยงอย่างจำกัดแน่นอนและมีผู้เลี้ยงอยู่มาก
 จึงทำให้การจะเพิ่ม หรือลดพื้นที่การเลี้ยงนั้นมีปริมาณน้อย ทั้งนี้ความต้องการของตลาดหอยแมลงภู่
 นั้นมีอยู่เสมอ ในด้านราคาขายหอยแมลงภู่ แม้ว่าจะมีการแข่งขันระหว่างผู้เลี้ยงรายอื่นๆ ในพื้นที่แล้ว
 หอยจากแหล่งอื่นมีส่วนสำคัญอย่างมากที่จะสามารถ เข้ามาแย่งส่วนแบ่งการตลาดของผู้เลี้ยงในพื้นที่
 ได้เสมอ ผู้เลี้ยงต้องพยายามเลี้ยงให้ผลผลิตของตนเองมีคุณภาพที่ดี หอยอ้วน ตัวโต เพื่อแข่งขัน
 ส่วนแบ่งการตลาดของตนกลับมาหรือพัฒนาแปรรูปผลผลิตเพื่อหลีกเลี่ยงการแข่งขันและ
 พัฒนาตลาดใหม่ให้เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ หลักการพื้นฐานของการแข่งขันทางธุรกิจ หรือ
 (Five Force Model) ของ ไมเคิล อีพอตเตอร์ ในด้านหลักการเพิ่มผลผลิต คือ การแข่งขันที่มากอาจ
 ส่งผลต่อการควบคุมคุณภาพของสินค้าเพิ่มมากขึ้นไปด้วย และการควบคุมคุณภาพเป็นหลักพื้นฐาน
 ของการเพิ่มผลผลิตได้ และโดยอาจสอดคล้องกับ นโยบายด้านผลิตภัณฑ์และราคา ที่ว่า ในหลัก
 พื้นฐานในการกำหนดการแข่งขัน(Bases of Competition) อาจแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ 1) การกำหนด
 การแข่งขันโดยใช้ลูกค้าเป็นพื้นฐาน 2) การกำหนดการแข่งขันโดยใช้กิจกรรมทางการตลาด
 เป็นพื้นฐาน 3) การกำหนดการแข่งขันโดยใช้ทรัพยากรเป็นพื้นฐาน 4) การกำหนดการแข่งขัน
 โดยใช้ภูมิศาสตร์เป็นพื้นฐาน และการแข่งขันสามารถแบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ 1)การแข่งขันระดับ
 รูปแบบผลิตภัณฑ์ 2) การแข่งขันระดับประเภทผลิตภัณฑ์ 3) การแข่งขันระดับทดแทนกัน
 4) การแข่งขันระดับงบประมาณ (นภวรรณ คณานุกรม, 2546: 6- 3- 6- 10) สิ่งที่ผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่
 ส่วนใหญ่ เชื่อว่าไม่แข่งขันกัน เป็นการเลี้ยงตามกำลังการลงทุน อาจเป็นเพราะผู้เลี้ยงหอยอาจ
 จะเข้าใจในลักษณะของการแข่งขันกันระหว่างผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่ด้วยกัน ซึ่งผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่
 ส่วนใหญ่จะมีทุน หรือ วิธีการดำเนินชีวิตใกล้เคียงกัน ประสบปัญหาเหมือนกัน การแข่งขันกัน
 จึงไม่มี ดังนั้นในการเลี้ยงหอยแมลงภู่ จึงควรเชื่อได้ว่า การทำธุรกิจการเลี้ยงหอยแมลงภู่ในอำเภอ
 บ้านแหลมส่วนใหญ่เป็นการทำธุรกิจ ตามวิถีชีวิตของชุมชน

ด้านปัจจัยที่มีผลต่อการเลี้ยงหอยแมลงภู ในอำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

1. ด้านเงินทุนและแหล่งเงินทุน การเลี้ยงหอยแมลงภูส่วนใหญ่พบว่า ผู้เลี้ยงที่ใช้แหล่งเงินทุนส่วนตัวในการเลี้ยงหอยแมลงภู จะมีปัญหาของการขาดแคลนเงินลงทุนน้อยกว่าผู้ที่กู้เงินมาลงทุน เพราะผู้เลี้ยงคิดว่าการลงทุนแบบพอใช้ตัว มีมากทำมาก มีน้อยทำน้อย เป็นการลงทุนที่ไม่ต้องไปเพิ่มภาระให้กับตัวเองด้วยการกู้เงินมาลงทุน หากในปีที่ได้ผลผลิตดี จะมีกำไรเหลือเก็บและลงทุนต่อในปีถัดไป แต่หากปีใดผลผลิตไม่ดี จะไม่ต้องเสียดอกเบี้ยทบปีต่อๆมา ผู้เลี้ยงบางส่วนมีการยืมเงินจากญาติพี่น้อง แต่บางที่อาจต้องเสียดอกเบี้ยให้แก่กันบ้างไม่สูงนัก และเงินลงทุนส่วนใหญ่ใช้ในการซื้อไม้ปักหลัก ส่วนข้อมูลจากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ที่มีเงินลงทุนมาก ที่ใช้รูปแบบวิธีการเลี้ยงการลงทุนแบบหอยแขวน หรือการทำโป๊ะ จะให้ผลผลิตที่ดีกว่า สามารถเก็บผลผลิตได้เรื่อยๆ และเสียหายน้อยกว่าการลงทุนเลี้ยงแบบปักหลักจำนวนมาก อาจเนื่องจากการเลี้ยงแบบแขวนอยู่ในพื้นที่น้ำลึก ได้รับผลกระทบจากปัญหาน้ำเสียน้อยกว่าในพื้นที่เขตปักหลักหอยแถวหรือหอยกำ การไหลเวียนของน้ำดีกว่า และการทำโป๊ะจับปลาก็สามารถที่จะมีผลผลิตหลักเป็นสัตว์น้ำต่างๆ ให้สามารถเก็บได้ทุกวัน และได้ผลพลอยได้เป็นหอยแมลงภูที่เกิดที่ปักโป๊ะสามารถเก็บได้อีก ทั้งนี้ไม้โป๊ะก็จะมียอายุการใช้งานถึง 5-10 ปี ซึ่งอธิบายเกี่ยวกับได้กับงานวิจัยในการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจการเลี้ยงหอยแมลงภูจากโป๊ะ ในบางจังหวัดของประเทศไทย ปี 2525 ผลการศึกษาพบว่า ต้นทุนที่สูงที่สุด คือ ต้นทุนในการซื้อไม้ปักหลัก รองลงมาคือ ต้นทุนแรงงาน การเพิ่มต้นทุนการผลิตส่งผลปริมาณของผลผลิตที่ได้เพิ่มขึ้น และการลงทุนเลี้ยงแบบโป๊ะให้ผลผลิตที่ดีกว่าแบบปักหลัก ต้นทุนเป็นส่วนสำคัญในการเพิ่มผลผลิต (รุ่งระพี จินปิ่นเพชร, 2551: บทคัดย่อ) และสามารถอธิบายสอดคล้องกับ การจัดการธุรกิจขนาดย่อม ที่ว่าในการเลือกตัดสินใจการลงทุนดำเนินการ มีข้อพิจารณาหลายอย่างในการเลือกตัดสินใจ การหาแหล่งเงินทุนเพื่อมาประกอบกิจการต้องอาศัยข้อพิจารณาในหลายด้าน ควรคำนึงถึง ความเสี่ยงที่แตกต่างกัน เช่น การกู้ยืม ต้องเสียดอกเบี้ย การลดความเสี่ยงการลงทุนด้วยการลงทุนร่วม แทนการลงทุนเพียงคนเดียว เพราะการลงทุนลำพัง เจ้าของอาจขาดประสบการณ์ ความรู้ ทำให้กิจการไม่มีประสิทธิภาพดีเท่าที่ควร เกิดข้อจำกัดในการหาเงินลงทุน และต้องรับผิดชอบหนี้สินไม่จำกัดจำนวน เพียงผู้เดียว (ชนินทร์ ชุณหพันธุ์รักษ์, 2546 : 69, 108)

2. ด้านปัญหาในการเลี้ยง ปัญหาในการเลี้ยงหอยแมลงภูนั้นมีอยู่ด้วยกันมากมาย ซึ่งผู้เลี้ยงหอยแมลงภูส่วนใหญ่พบว่า ปัญหาน้ำเสียเป็นปัญหาหลักที่ส่งผลกระทบต่อผลผลิตของหอยแมลงภู โดยปัญหาน้ำเสียนี้จะส่งผลทำให้หอยนั้นไม่โต หรือ มีปริมาณมากก็ทำให้หอยตายได้ นอกจากนี้ยังมีปัญหาอื่นที่ส่งผล คือ ปัญหาน้ำจืดขัง ปัญหาการขโมย ปัญหาค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น ปัญหาคลื่นลมรุนแรง ปัญหาขาดแคลนเงินทุน เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน ส่วนปัญหา

ระหว่างผู้เลี้ยง ปัญหาแรงงาน อาจมีบ้างเป็นส่วนน้อย ตามลำดับ เป็นต้น โดยปัญหาที่ส่งผลกระทบมากที่สุด เกิดขึ้นบ่อย และเป็นปัญหามายาวนาน คือปัญหาน้ำเสียโรงงาน ที่ควรเร่งดำเนินการแก้ไข ทั้งนี้เพราะปัญหาน้ำเสียส่งผลกระทบต่อผลผลิตหอยแมลงภู่มโดยตรง ซึ่งอธิบายสอดคล้องได้กับงานวิจัย ในการวิจัยเรื่อง การศึกษาการเลี้ยงหอยแมลงภู่มในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่พบว่า ปัญหาด้านการผลิต ที่เกษตรกรประสบมากที่สุดคือปัญหาน้ำเสียจากโรงงาน และน้ำเสียจากการเลี้ยงสัตว์น้ำเศรษฐกิจ ชนิดอื่นๆ ส่งผลให้หอยแมลงภู่มเกิดความเสียหาย รวมทั้งปัญหาการขโมยหอยแมลงภู่มของชาวบ้าน ในพื้นที่ (อนุมาน จันทวงศ์, 2550: ม.ป.น.) และสอดคล้องกับหลักการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ถึงปัญหามลพิษและสิ่งแวดล้อม เกิดได้จากทั้งโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งเกษตรกรรม และชุมชนบ้านเมือง โดยพิษที่เกิด อาจเป็นโลหะหนัก พิษของยาฆ่าแมลง ยาปราบศัตรูพืช และปัญหาน้ำเสียชุมชน อีกทั้งปัญหาด้านมวลชนนับเป็นปัญหาหนึ่งที่สร้างความลำบากใจให้แก่ผู้ประกอบการ ควรไม่มี ปัญหาเรื่องการขโมย หรือควรพิจารณาถึงปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมของคนในท้องถิ่นด้วย (โชคชัย เหลืองธวัช, 2548: 16- 17) ดังนั้นในการเลือกสถานที่เลี้ยงจึงควรคำนึงถึงแหล่งของ ปัญหามลพิษและผลกระทบในการเลี้ยงหอยที่อาจเกิดตามมาเช่นกัน โดยอาจสรุปสาเหตุของหอยตาย อาจมาจากหลักๆ 2 สาเหตุ คือ คุณภาพของน้ำในการเลี้ยงหอย หากเราสามารถจัดการคุณภาพน้ำ ในการเลี้ยงให้มีคุณภาพดีตลอดระยะเวลาเลี้ยงได้ ก็จะทำให้หอยเติบโตดี อาจต้องอาศัยปัจจัย หลายอย่าง เช่น การควบคุมคุณภาพน้ำทั้งจากโรงงาน จากชุมชน หรือ การเกษตร ลงสู่ลำคลอง ควรบำบัดให้ดีเสียก่อน เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อหอยแมลงภู่มได้ และคุณภาพของดิน หรือวิธีการ เลี้ยงแบบปักหลักที่ทำให้ดินเสื่อมสภาพจากการหมักหมมของเศษไม้หลัก จนเป็นสาเหตุให้เกิดโรค พยาธิในหอยตามมาได้ เพราะตัวพยาธิจะไต่ขึ้นมาจากดินตามไม้หลักสู่ตัวหอยแมลงภู่ม ควรปรับ วิธีการเลี้ยง เช่น ถอนหลักไม้ในการเก็บหอย ใช้การเลี้ยงแบบแพวน เป็นต้น

3. ประสบการณ์ในการเลี้ยงหอยแมลงภู่ม ส่วนใหญ่มีประสบการณ์เลี้ยง 11-20 ปี หรือ 21- 30 ปี และ มากกว่า 30 ปีขึ้นไป ใกล้เคียงกัน ผู้เลี้ยงที่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงไม่ถึง 10 ปี นั้นมีเพียงส่วนน้อย เพราะอาชีพเลี้ยงหอยนั้นทำกันมานานจากรุ่นสู่รุ่นต่อไป การเลี้ยงหอยแมลงภู่มนี้ จะไม่สามารถบอกได้ว่า ต้องใช้ประสบการณ์การเลี้ยงกี่ปี จึงจะสามารถคืนทุน ทั้งนี้เพราะขึ้นอยู่กับ สภาพแวดล้อมทางทะเล ว่าเกิดปัญหามากน้อยเพียงใด หากปีนั้นเสียหายมาก สามารถทำให้ขาดทุน หดตัว ไม่สามารถลงทุนเลี้ยงต่อไปได้อีก แต่ถ้าสามารถเก็บผลผลิตได้ ไม่เสียหายมาก ภายในเวลา 1- 2 ปี จะสามารถมีกำไรคืนทุนได้แล้ว ผู้เลี้ยงหอยส่วนมากจะเคยเลี้ยงรูปแบบปักหลักธรรมชาติ เพราะอาจเป็นวิธีเลี้ยงที่ง่ายและลงทุนน้อยที่สุด คนที่เลี้ยงมานานลองผิดลองถูก อาจเคยเลี้ยงแบบ หอยเกษตรและหอยแขวนมาบ้างส่วนหนึ่ง แต่ด้วยต้นทุนและค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น จึงทำให้ต้องหันไป เลี้ยงรูปแบบอื่นๆ แทน ซึ่งผู้เลี้ยงส่วนใหญ่ให้ความเห็นในการเลือกเลี้ยงแบบใหม่หรือ แบบจับก่า

ว่าเป็นวิธีการเลี้ยงที่ดีกว่า และสามารถให้ผลผลิตมาก ลงทุนน้อย คุณภาพดี และพื้นที่การเลี้ยงเหมาะสมกว่า ตามลำดับ ผู้เลี้ยงส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์การเลี้ยงสัตว์ประเภทอื่นมาก่อน มีเพียงส่วนน้อยที่อาจเคยเลี้ยงหอยแครง หรือเลี้ยงปลามาก่อน ซึ่งสอดคล้องกับ การเพิ่มผลผลิตในอุตสาหกรรม อธิบายถึงเส้นโค้งการเรียนรู้ (Learning Curve) คนหรือแรงงานการผลิต จะมีความสามารถสูงขึ้นจากการทำงานเดียวกันหรือจากโครงการเดียวกันซ้ำๆ หากมีการบันทึกความก้าวหน้าในการทำงานตามเวลาที่เพิ่มขึ้น จะมีส่วนช่วยจูงใจให้ทำงานได้ดีขึ้น การเรียนรู้งานเป็นการผูกพันงานกับเวลา คุณสมบัติของปรากฏการณ์ การเรียนรู้ คือ เมื่อจำนวนผลผลิตของคณงานเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่า เวลาต่อหน่วยในการผลิตจะลดลงในอัตราคงที่ การเข้าใจอัตราการเรียนรู้งานของตนเอง จะเร่งเร้าให้เกิดการเรียนรู้ที่สูงขึ้น ทำให้เวลาในการผลิตลดลง และเป็นการเพิ่มผลผลิตในตัวเอง (วันชัย จิรวินิช, 2543: 187) และสอดคล้องกันกับ หลักการเพิ่มผลผลิต คือ ประสบการณ์ เป็นสิ่งที่ช่วยทำให้เกิดการพัฒนาการเลี้ยงที่ดีขึ้น การพัฒนาการเลี้ยงถือเป็นการพยายามปรับปรุงหรือรักษาคุณภาพของผลผลิตหอยแมลงภู่น้ำด้วย (จำลองชัย ขุนพลแก้วและคณะ, 2548 : 11- 45)

4. ขนาดของหอยแมลงภู่น้ำ หอยแมลงภู่น้ำที่เลี้ยงได้ส่วนใหญ่มีขนาดกลางๆ กันไป ไม่เท่ากัน เพราะหอยเกิดขึ้นเรื่อยๆ ไม่พร้อมกัน รองลงมาจะมีขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดเล็ก ตามลำดับ ผู้เลี้ยงส่วนใหญ่จะไม่เคยเฉลี่ยนับว่าหอยมีน้ำหนักเป็นอย่างไร อาจเป็นเพราะว่าเมื่อได้ ผลผลิตมา ผู้เลี้ยงจะนำผลผลิตส่งขายขึ้นแพรับซื้อ โดยการรับซื้อหอยจะใช้วิธีการชั่งกระสอบ โดยชั่งกระสอบละ 40-42 กิโลกรัม แต่คิดเป็นน้ำหนักหอยที่ 30 กิโลกรัม ต่อกระสอบ คิดเพื่อเศษกะซำหอยและเปลือกหรือโคลนที่ติดมาด้วย การกะขนาดน้ำหนักจึงเป็นการกะขนาดด้วยสายตา คุณภาพของหอยที่ไม่แน่นอน จึงอาจจะขนาดแน่นอนไม่ได้ อาจอยู่ที่ประมาณ 20- 30 ตัวต่อกิโลกรัม 41- 50 ตัวต่อกิโลกรัม และ 31- 40 ตัวต่อกิโลกรัม ตามลำดับ ขนาดของหอยที่ตลาดต้องการนั้น ส่วนใหญ่ต้องการหอยที่มีขนาดมากกว่า 9 ซม. ขึ้นไป (ขนาดใหญ่จัมโบ้) รองลงมาเป็นขนาด 7- 8 ซม. 5- 6 ซม. และ 3- 4 ซม. ตามลำดับ ทั้งนี้มีความไม่แน่นอนบางส่วนในความต้องการ ขึ้นอยู่กับว่า มีความต้องการมากหรือน้อย หากมีความต้องการมากหอยขนาดกลางและขนาดเล็กก็สามารถจำหน่ายได้ หากเป็นความต้องการปกติ หอยที่มีขนาดใหญ่จะจำหน่ายได้ดีกว่า ส่วนขนาดของหอยที่สามารถเลี้ยงได้ปกติส่วนใหญ่จะมีขนาด 9 ซม.ขึ้นไป และขนาด 7- 8 ซม. ขนาด 3- 4 ซม. และ 5- 6 ซม. ตามลำดับ ทั้งนี้มีความไม่แน่นอนบางส่วนของขนาดที่เลี้ยงได้ อาจเพราะขึ้นอยู่กับสภาพปัญหาในการเลี้ยง อาจมีความสามารถเลี้ยงได้ไม่เท่ากันในแต่ละปีและด้วยขนาดหอยที่เลี้ยงได้หลายขนาดคละกัน เป็นต้น ขนาดของหอยที่ต้องเก็บขึ้นมาจำหน่ายก่อนนั้น ส่วนใหญ่มีขนาดประมาณ 4.6- 5.5 ซม. รองลงมา คือ ขนาด 3.6- 4.5 ซม. ขนาด 5.6 ซม. ขึ้นไป ใกล้เคียงกัน และ ขนาด 2.5- 3.5 ซม. ตามลำดับ อาจเพราะเป็นขนาดที่หอยเริ่มโตใช้ประโยชน์ได้

และเป็นการกะขนาดด้วยสายตา จึงมีความไม่แน่นอนบางส่วนด้วย ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อขนาดหอยแมลงภู่ส่วนใหญ่ คือ ด้านคุณภาพน้ำ เป็นหลัก ระยะเวลาการเลี้ยง พื้นที่การเลี้ยง วิธีการเลี้ยง และเงินทุน ตามลำดับ ซึ่งอธิบายสอดคล้องตามหลักการเพิ่มผลผลิตในอุตสาหกรรมของ (วันชัย ริจิรวนิช, 2543: 269, 275) ในการวัดอัตราผลิตภาพที่สามารถบ่งชี้ถึงความสำเร็จ หรือล้มเหลวของกิจการภายในการบริหารของตน ในการผลิตและบริการ สามารถใช้ข้อมูลอัตราผลิตภาพในการปรับปรุงการบริหารให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น เช่น การวัดอัตราผลิตภาพเปอร์เซ็นต์ของเสียที่ตรวจพบ การวัดอัตราต้นทุนคุณภาพ/ยอดขาย การวัดอัตราต้นทุนคุณภาพ/ต้นทุนการผลิต หรือสอดคล้องกับ หลักการบำรุงรักษาทีละแบบทุกคนมีส่วนร่วม (TPM) ในการหาอัตราคุณภาพจากจำนวนผลผลิตหอยแมลงภู่ทั้งหมด หักออกด้วยจำนวนผลผลิตที่เสียหาย ต่อจำนวนผลผลิตที่เก็บได้ทั้งหมด ของ (ธานี อ่วมอ้น, 2547: 27) เราอาจใช้ขนาดของหอยแมลงภู่ เป็นตัววัดคุณภาพของหอยแมลงภู่ได้ ซึ่งอาจใช้ในการปรับปรุงการเลี้ยงให้ดีขึ้น และอาจสอดคล้องกับหลักการเพิ่มผลผลิตในการยึดค้ำถึงคุณภาพของสินค้าเป็นหลัก ถึงแม้มีการเก็บผลผลิตขึ้นมาจำหน่ายก่อน แต่ต้องรักษาคุณภาพของ สินค้าด้วย โดยอาจคำนึงถึงปัจจัยที่อาจส่งผลกระทบต่อขนาดหอยแมลงภู่ เช่น คุณภาพน้ำ เป็นต้น (จำลักษ์ณ์ ขุนพลแก้วและคณะ, 2548 : 11- 45)

5. ราคาหอยแมลงภู่ ผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่ส่วนใหญ่ เห็นว่า ราคาที่ขายได้ส่วนใหญ่จะมีราคา 4- 5 บาท ต่อกิโลกรัม รองลงมา คือ ราคา 8- 9 บาทต่อกิโลกรัม ราคาไม่แน่นอน ราคาต่ำกว่า 3 บาท และ ราคา 6- 7 บาท ตามลำดับ โดยปกติผู้เลี้ยงจะสามารถขายหอยแมลงภู่ได้ในราคาที่ต่ำสุด 3 บาทต่อกิโลกรัม หากเป็นช่วงที่หอยนั้นมีมากจะอยู่ในช่วงเดือนตุลาคม- พฤศจิกายน ก็จะทำให้ราคานั้นต่ำลงไปที่ กิโลกรัมละ 3 บาท หรือกระสอบละ 100- 120 บาท หากในช่วงที่หอยไม่มี เริ่มจะหาได้ยาก ทำให้ราคานั้นสูงขึ้นเรื่อยๆ ตั้งแต่ 6- 7 บาทต่อกิโลกรัม จนถึงในราคา 10 กว่าบาทต่อกิโลกรัม ขึ้นไปได้ นอกจากสาเหตุสำคัญที่ทำให้ราคาหอยแมลงภู่สูงหรือต่ำลง นั้น คือ ปัจจัยด้านปริมาณของผลผลิตได้ทั้งหมด เป็นช่วงที่ผู้เลี้ยงเก็บหอยขึ้นมาจำหน่ายพร้อมกัน ยังมีปัจจัยอื่นที่เป็นสาเหตุทำให้ราคานั้นสูง คือ คุณภาพหอยของผู้เลี้ยง หอยที่อื่นมีคุณภาพไม่ดี การดีราคาหอยของแม่ค้า และ ปริมาณการผลิตได้ อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน ตามลำดับ เป็นต้น ส่วนปัจจัยที่ทำให้ราคานั้นต่ำลง อาจมีสาเหตุจาก หอยแหล่งอื่นมีคุณภาพดี คุณภาพหอยที่เลี้ยง ไม่ใช่ช่วงเทศกาล และ แม่ค้าให้ราคาต่ำ อยู่ในระดับใกล้เคียงกันตามลำดับ เป็นต้น ทั้งนี้ หากผู้เลี้ยงสามารถที่จะมีผลผลิตหอยที่ดี ตัวอ้วน สามารถที่จะต่อรองราคาซื้อขายกับแม่ค้าให้ราคาที่สูงขึ้น หรือเป็นช่วงเทศกาลและหอยจากแหล่งอื่นคุณภาพไม่ดี หรือปัจจัยปริมาณการผลิตได้ ก็จะทำให้อำนาจการต่อรองราคานั้นมีมากขึ้นตามลำดับ เป็นต้น โดยสามารถอาจชี้ให้เห็นถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดราคา (Conceptual Orientation to pricing) ในการกำหนด

ราคาขาย จะต้องคำนึงถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดราคา 5 ปัจจัย คือ อุปสงค์หรือความต้องการซื้อ ใช้กำหนดราคาสูงสุด ต้นทุนใช้กำหนดราคาต่ำสุด คู่แข่งขันที่มีบทบาทในการลดราคาสูงสุดให้ต่ำลง การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทางการตลาดขององค์กรที่ส่งผลให้ราคาสินค้าต้องครอบคลุม ต้นทุนคงที่ ต้นทุนผันแปร ค่าเสียหาย และกำไรที่ต้องการและข้อจำกัดทางกฎหมายจากการออกกฎข้อบังคับเพื่อควบคุมมลภาวะ มาตรฐานความปลอดภัย ที่ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น หรือกฎระเบียบทางการตลาด เช่น การทำบรรจุภัณฑ์ให้ปลอดภัย การคุ้มครองลิขสิทธิ์เพื่อจดสิทธิบัตร เหล่านี้ทำให้เกิดต้นทุนเพิ่มขึ้น ทำให้ราคาต่ำสุดขยับสูงขึ้น เนื่องจากข้อจำกัดต้นทุนทางกฎหมาย (นภวรรณ คณานุรักษ์, 2546: 11-11- 11-20) และสอดคล้องกับหลักการพื้นฐานของการแข่งขันทางธุรกิจหรือ (Five Force Model) ของไมเคิล อีพอตเตอร์ ที่ว่าผู้ค้าวัตถุดิบน้อยรายในขณะที่มีผู้ต้องการซื้อจำนวนมาก ย่อมส่งผลให้ผู้ค้ามีอิทธิพลเหนือผู้ซื้อทั้งในด้านราคา คุณภาพและเงื่อนไขการซื้อขายอื่นๆ และสอดคล้อง ในหลักการเพิ่มผลผลิตในอุตสาหกรรม ในการวัดอัตราผลิตภาพเพื่อการปรับปรุงการบริหารให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น ในหน่วยงานผลิต อัตราผลิตภาพแรงงาน เช่น มูลค่ายอดขาย/คน อัตราผลิตภาพพลังงาน เช่น มูลค่าผลผลิต/ค่าพลังงาน อัตราผลิตภาพรวม เช่น มูลค่าผลผลิต/มูลค่าทรัพยากรที่ใช้ไป หรือมูลค่าผลผลิต/จำนวนคนงานผลิตรวม คุณภาพที่ดีส่งผลต่อราคาของผลผลิตที่ดีตามคุณภาพของสินค้า (วันชัย ธิจิรวนิช, 2543 : 269- 273)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการศึกษาเรื่องแนวทางการเพิ่มผลผลิตหอยแมลงภู่น้ำในอำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่น้ำ

ปัจจัยที่มีผลต่อการเลี้ยงหอยแมลงภู่น้ำ อาจเป็นสิ่งที่ผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่น้ำ ต้องนำข้อมูลต่างๆ ในแต่ละด้าน มาใช้ในการตัดสินใจถึง แนวทางการเพิ่มผลผลิตของหอยแมลงภู่น้ำของตนเองว่า จะสามารถเพิ่มผลผลิตของตนเองได้ด้วยวิธีใด อาจเริ่มตั้งแต่การใช้เงินทุนในการเลี้ยง ผู้เลี้ยงควรคำนึงถึงความเหมาะสมของการใช้เงินลงทุนอย่างรอบคอบ การกู้เงินมาลงทุนต้องคำนึงถึงดอกเบี้ยที่จะต้องเสียปีต่อปีในการกู้ ควรลงทุนปริมาณมากหรือน้อยและมีความเสี่ยงในการลงทุนมากน้อยเพียงใด ผู้ที่มีเงินลงทุนมากพอ อาจมีทางเลือกการลงทุนว่าควรลงทุนเลี้ยงแบบใดที่จะให้ผลผลิตดีที่สุด เสี่ยงน้อยที่สุด และเหมาะสมกับความสามารถในการลงทุนเลี้ยงได้ด้วย ในด้านการลดต้นทุนการเลี้ยงแบบต่างๆ ได้แก่ การใช้แรงงานภายในครัวเรือน การเลือกรูปแบบวิธีการเลี้ยงที่ดี

การเลือกพื้นที่การเลี้ยง การเลือกช่วงลงปักหลัก การเลือกขายให้แพรับซื้อหอย เป็นต้น อาจมีส่วนในการช่วยลดต้นทุนทั้งทางตรง หรือทางอ้อมได้บางส่วน และแนวทางการลดต้นทุนในการเลี้ยงหอยสามารถทำได้โดย วิธีดังต่อไปนี้

1. การเลือกซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการเลี้ยง ได้แก่ การเลี้ยงแบบปักหลัก มีการลดต้นทุนด้วยการเลือกซื้อไม้ปักหลักในการเลี้ยงที่ราคาถูกกว่า (ไม้รวก 4-8 ศอก) แต่มีระยะเวลาในการเลี้ยงที่ใกล้เคียงกันกับไม้ราคาที่สูงกว่า ทั้งนี้การเลือกซื้อวัสดุอุปกรณ์ราคาถูกต้องดูความเหมาะสมของการเลี้ยง สภาพพื้นที่ด้วย หากเลือกใช้วัสดุที่ไม่มีคุณภาพอาจก่อให้เกิดความเสียหายในการเลี้ยงมากกว่าเดิม หรืออาจใช้วิธีการทำให้ไม้สามารถใช้เลี้ยงหอยได้ระยะเวลานานขึ้นก็ได้

2. วิธีการกลับไม้ปักหลัก หลังจากเก็บผลผลิตได้ในปีแรก โดยนำด้านที่อยู่ในดินขึ้นมาใช้เลี้ยงหอยแทน จะสามารถใช้ประโยชน์จากไม้ปักหลักให้ลูกหอยมาเกิดอีกต่อไปได้ โดยจะไม่ทำให้เกิดการหมักหมมของเศษไม้หลักจากวิธีการตัดเก็บหลักหอยซึ่งจะทำให้ดินเสื่อมโทรมและเป็นแหล่งของเชื้อโรคของหอยตามมา เช่น โรคพยาธิหนอนใบไม้

3. วิธีการเลี้ยงแบบจับกำ เป็นวิธีที่ผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่มส่วนใหญ่นิยมใช้เลี้ยงอยู่ในปัจจุบัน เพราะเป็นวิธีที่ช่วยลดการสูญเสียของไม้ปักหลักที่เกิดหักชำรุดระหว่างการเลี้ยง และไม้จะไม่ล้มหลุดหายไปเมื่อเจอคลื่น การจับกำช่วยพยุงให้ไม้ที่เลี้ยงไม่หลุดหายไป และยังสามารถที่จะให้ผลผลิตหอยแมลงภู่มากต่อไป และช่วยให้ผู้เลี้ยงทราบถึงจำนวน หรือปริมาณไม้ที่ผู้เลี้ยงนั้นใช้ปักหลัก ว่าเกิดการเสียหาย จากคลื่นลม จากการขโมย อื่นๆ เป็นจำนวนเท่าไร สาเหตุของการเกิดการสูญเสียของหอยแมลงภู่มักมีด้วยกันหลายสาเหตุ โดยสาเหตุหลักและเป็นปัญหาใหญ่ เกิดจากปัญหาน้ำเสีย โรคพยาธิหนอนใบไม้แบบที่ทำให้หอยตาย การสูญเสียที่เกิดจากวัสดุอุปกรณ์ในการเลี้ยงชำรุด

แนวทางการลดต้นทุนการผลิต ด้วยการลดปริมาณของเสียสามารถทำได้โดย

1. การสูญเสียหอยจากการเก็บหอยที่ต้องใช้วิธีการเก็บหอยแบบบิดจากไม้หลักลงในเหยือกเก็บหอย หากลักษณะน้ำใสไม่ขุ่นจนเกินไป คลื่นลมไม่แรงก็สามารถที่จะดำลงไปเก็บหอยขึ้นมาได้ เป็นการลดการสูญเสียในส่วนหนึ่ง

2. การสูญเสียจากการขนส่งมาจากทะเล ที่ไต่มาในลำเรืออาจโดนแดดระหว่างทาง ทำให้หอยที่สภาพไม่ดีอยู่แล้วจากน้ำเสีย เกิดการตายได้ การรักษาคุณภาพของหอยแมลงภู่มจึงมีความสำคัญ เช่น การนำผ้าขาวบังแดด การรดน้ำให้หอยมีความชื้น จะช่วยลดความเสี่ยงที่ทำให้หอยตายได้เช่นกัน

3. การสูญเสียจากการนำหอยขึ้นแพรับซื้อ เกิดจากผู้รับซื้อต้องการที่จะได้หอยที่มีขนาดตามต้องการ ก่อนขึ้นแพจึงต้องนำหอยนั้นมาทำการล้างน้ำ ล้างโคลน และคัดเฉพาะที่ได้ขนาด

จึงทำให้เกิดการสูญเสียเปล่า จากหอยที่ไม่ได้ขนาดถูกคัดออก เป็นลูกหอยเล็กบางส่วน ผู้เลี้ยงอาจใช้ส่วนที่สูญเสียนี้มาใช้ประโยชน์ได้เช่น นำลูกหอยมาเก็บห่อวนเพื่อนำไปเลี้ยงต่อไปได้

การสูญเสียส่วนใหญ่ผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่มองเห็นว่าเกิดจากเรื่องของคุณภาพน้ำในการเลี้ยง เช่น น้ำเสีย รongลงมา คือ โรคพยาธิของหอย และคลื่นกระแสน้ำแรง ที่พัดไม้ปักหลักเสียหาย ในส่วนของการขโมย หากมีการคอยหมั่นดูแลบ่อยๆ ตรวจตรา ก็จะสามารถช่วยลดอัตราการขโมยหอยให้น้อยลงได้เช่นกัน ในส่วนของการนำผลผลิตมาแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า สามารถทำได้ หากผู้เลี้ยงมีความขยัน หรืออาจต้องอาศัยปัจจัยด้านแรงงานที่มีมากพอ เงินทุน เวลา เป็นต้น โดยผลิตภัณฑ์หอยแมลงภู่นี้อาจตลาดก็ยังสามารที่จะจำหน่ายได้ตลอดทั้งปี

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ค้าหอยแมลงภู

ผู้ค้าหอยแมลงภูในอำเภอบ้านแหลมยังมีจำนวนไม่มากนัก ประมาณ 5-10 ราย และการเกิดปัญหาน้ำเสียส่งผลกระทบต่อคุณภาพหอย และ การสร้างเครือข่ายกันเองระหว่างผู้ค้ารับซื้อหอยด้วยกัน ในการกำหนดราคาหอย จึงอาจทำให้ผู้ค้าหอยแมลงภูนั้นมีอำนาจต่อรองราคากับผู้เลี้ยงหอยในพื้นที่พอสมควร ผู้ค้าหอยควรจะมีคามยุติธรรมต่อผู้เลี้ยงหอยในการเกื้อหนุนกันด้วย ในด้านการแปรรูปผลผลิตของหอยแมลงภู จากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่า ผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ที่แปรรูปนั้น มีเพียงไม่กี่แบบ เหมือนในอดีต คือ นอกจากการขายหอยแมลงภูสดคัดตัวเป็นหลักแล้วมีการแปรรูปเป็นหอยต้มปิ้ง หรือหอยจืด หอยต้มเค็มหรือหอยเค็ม หอยสดผ่าเปลือกหรือหอยน้ำ เป็นส่วนรอง และหอยผ่าตากแห้งหรือหอยคายบางส่วน เป็นต้น ผู้ค้าเองอาจสร้างรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ขึ้นกว่าเดิม อาจต้องศึกษาข้อมูลและข้อคำแนะนำจากหน่วยงานราชการได้ ด้านกระบวนการแปรรูป ผู้ค้าหอยส่วนใหญ่ยังอาศัยกำลังคนเป็นสำคัญในการแปรรูปผลผลิต มีเพียงผู้ค้าบางรายที่ใช้เครื่องมือช่วยในกระบวนการแปรรูป เช่น เครื่องคัดแยกหอย เครื่องต้มอบไอน้ำแยกเนื้อหอย เป็นต้น เครื่องมือเหล่านี้มีประสิทธิภาพในการสร้างมาตรฐานการผลิตที่ดี สะอาด แต่ก็ยังมีอีกหลายขั้นตอนที่ผู้ค้าเองต้องดูแล ให้มีความสะอาด ทั้งเครื่องมือเครื่องจักรในกระบวนการผลิตและในกระบวนการขนส่งสินค้า เพื่อสร้างมาตรฐานของกระบวนการผลิตหอยแมลงภูให้ดีขึ้นได้ ผู้ค้าหอยแมลงภูบางรายทำในลักษณะของครัวเรือนการผลิต เครื่องมือในการผลิตยังคงเป็นเครื่องมือที่ใช้กันในครัวเรือนมีข้อดี คือ สามารถหาได้ทั่วไปราคาไม่แพง แต่การใช้เครื่องมือการผลิตแบบนี้ อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้ผลิตในการผลิตได้ง่ายกว่า และอาจเกิดความเสียหายง่ายกว่าต่อผลผลิตหอยแมลงภูด้วยเช่นกัน ในการเก็บสินค้าผู้ค้าส่วนใหญ่จะไม่นิยมเก็บสินค้า ก่อให้เกิดสินค้าคงเหลือไว้ เพราะต้องเสียต้นทุนการเก็บสินค้า เช่น ค่าถ้ำน้ำแข็ง ค่าน้ำแข็ง หรือห้องเย็น และทำให้คุณภาพของหอยแมลงภูลดลง เพราะผลผลิตแปรรูปบางอย่างไม่สามารถเก็บไว้จำหน่ายได้นาน เพียง 1-2 วันเท่านั้น (หอยสดคัดตัว หอยน้ำ หอยปิ้ง) ต้องอาศัยกระบวนการในการเก็บที่ดี หรือ แปรรูปผลผลิตให้สามารถเก็บไว้ได้

นานวันขึ้น ตลอดจนการใช้วัสดุในการบรรจุผลผลิต ที่ส่วนใหญ่ ยังใช้ถุงพลาสติกหรือถุงปุ๋ยในการเก็บใส่ผลผลิต ด้านแรงงานลูกจ้างการผลิตสามารถที่จะหาจ้างได้ไม่ยากนักเป็นรายวัน (ตามการทำงาน) ลูกจ้างส่วนใหญ่มักเป็นเพศหญิง เป็นแรงงานจากชาวบ้านในพื้นที่ใกล้เคียง หากเป็นช่วงที่หอยมีมาก หรือเทศกาล ผู้ค้าหอยเองต้องการผลิตสินค้าอย่างมาก จึงต้องใช้แรงงานเกือบทั้งวันทั้งคืน อาจทำให้ลูกจ้างเกิดการอ่อนล้าในการทำงาน ส่งผลต่อมาตรฐานการผลิตที่ดีได้ ด้านสถานที่ตั้ง ส่วนใหญ่ยังคงเป็นลักษณะแบบเรียบง่าย อยู่ริมแม่น้ำ มีท่าขึ้นหอย หรือบริเวณที่ทิ้งเศษเปลือกหอย กะช้ำต่างๆ ด้วยลักษณะของหอยแมลงภู่ที่มีน้ำเค็ม เป็นส่วนประกอบ และสิ่งสกปรกอื่นๆที่ติดมาพร้อมกัน การรักษาความสะอาด ชำระล้างสิ่งต่างๆ จึงจำเป็นอย่างยิ่ง การใช้น้ำจืดในปริมาณที่มากในการชำระล้างและอุปกรณ์การทำความสะอาดจึงสำคัญมาก เพื่อไม่ก่อให้เกิดการหมักหมมของเชื้อโรคต่างๆ การเกิดการหมักหมมของเศษซาก หอยเล็กๆ กะช้ำ และเปลือกหอยที่หากปล่อยไว้ ก็จะเป็นแหล่งกำเนิดของเชื้อโรคและแมลงวันจำนวนมาก ควรหาวิธีกำจัดให้ห่างไกลออกไปจากบริเวณที่ต้องการผลิต ในการขนส่งสินค้า ผู้ค้าหอยแมลงภู่เองก็ต้องคอยตรวจเช็คพาหนะที่ใช้ขนส่งให้มีความพร้อมด้านการขนส่งสินค้าประเภทอาหารทะเลสดและความสะอาดอยู่เสมอ เพื่อไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อผลผลิตได้

ข้อเสนอแนะสำหรับสหกรณ์ผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่

สหกรณ์ผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่ ปัจจุบันบริหารจัดการโดยหน่วยงานประมงอำเภอบ้านแหลม มีหน้าที่ในการ แบ่งสรรพื้นที่การเลี้ยงหอยให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงหอย การให้ความรู้ในการเลี้ยง การช่วยประสานงานการแก้ปัญหาในการเลี้ยง สนับสนุนการส่งเสริมและจัดจำหน่าย การพัฒนาวิธีการเลี้ยง เป็นต้น ผู้เลี้ยงหอยส่วนใหญ่ พบว่า เข้ากลุ่มสหกรณ์ประมงผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่ เพราะการจัดแบ่งพื้นที่เลี้ยงต้องเสียค่าน้ำหรือค่าภาษี นอกจากนี้สหกรณ์ยังมีหน้าที่ในการให้ผู้เลี้ยงหอยสามารถกู้เงินมาลงทุนเลี้ยงได้ โดยคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 9 บาท ต่อปี ผู้เลี้ยงบางรายกู้เงินสหกรณ์มาลงทุนเลี้ยง แล้วเสียหาย ทำให้ไม่สามารถที่จะใช้หนี้ได้หมดในปี อาจทำให้ต้องเสียดอกเบี้ยเพิ่ม ขึ้น บางคนเสียดอกเบี้ยครบหมดแล้ว แต่ยังต้องเสียดอกเบี้ยอยู่ และการที่สหกรณ์ยังไม่มีมีการทำการจำหน่ายอุปกรณ์สินค้าประมง เช่น ไม้หลัก อวน เชือก เป็นต้น เพื่อส่งเสริมการช่วยลดต้นทุนการเลี้ยงหอยแมลงภู่แก่ผู้เลี้ยง เหล่านี้จึงอาจทำให้เกิดช่องว่างระหว่างผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่และสหกรณ์ประมงผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่ได้ สหกรณ์ควรปรึกษารื้อกับกลุ่มผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่ด้วยถึงแนวทางการส่งเสริมการเลี้ยงหอยแมลงภู่ร่วมกัน เพื่อลดช่องว่างเหล่านี้ โดยแนวทางธุรกิจของสหกรณ์ อาจแบ่งเป็น ธุรกิจด้านการเงิน เช่น การให้กู้ยืมเงินเพื่อใช้ในการลงทุนและคิดอัตราดอกเบี้ยในราคาที่ยุติธรรม การรับฝากเงิน ธุรกิจการซื้อ หรือการจัดหาสิ่งของมาจำหน่ายให้แก่สมาชิกในราคาถูกกว่าการซื้อด้วยเงินเชื่อ จัดหาอุปกรณ์สิ่งจำเป็นในการลงทุนเลี้ยงหอย เพื่อช่วยลดต้นทุนการเลี้ยง

แก่ผู้เลี้ยงหอย โดยอาจชำระค่าสิ่งของได้ด้วยการโอนเงินสมาชิกชำระค่าสิ่งของ การใช้เงินฝากสมาชิกชำระค่าสิ่งของ หรือหักค่าผลิตผลการประมงของสมาชิกที่สหกรณ์ขายได้ชำระค่าสิ่งของ เหล่านี้ก็ถือเป็นการเพิ่มรายได้ของสมาชิกอีกด้วย ธุรกิจการตลาด หรือการรวบรวมผลผลิตของสมาชิกไปจัดการขาย โดยต้องการเพิ่มรายได้ ของสมาชิกโดยวิธีรวมกันขายผลิตผลการประมงที่สมาชิกผลิตได้เป็นการเพิ่มอำนาจต่อรอง สามารถขายผลิตผลได้ในราคายุติธรรม และทำให้ผลิตผลมีราคาเพิ่มขึ้นเป็นการสร้างระบบการตลาดอย่างมีเหตุผล เป็นต้น แนวทางเหล่านี้ อาจสอดคล้องกับกิจกรรมทางสหกรณ์ของ (กรรณิการ์ อนันตศิริ, 2551: 36- 39)

ข้อเสนอแนะสำหรับกลุ่มชมรมผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่

ผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่ได้จัดตั้งกลุ่มชมรมผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่ เพื่อคอยประสานงานระหว่างผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่และหน่วยงานที่รับผิดชอบ ช่วยเหลือ ผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่ในด้านปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยกลุ่มได้ควรมีจัดตั้งประธานกลุ่มเป็นตัวหลักในการทำหน้าที่ประสานงานด้านต่างๆ การแต่งตั้งรองประธานฝ่ายต่างๆ และมีสมาชิกกลุ่มอยู่จำนวนหนึ่ง ประธานกลุ่มถือเป็นหลักสำคัญ มีหน้าที่ในการกระจายข้อมูลข่าวสารต่างๆ ประธานกลุ่มอาจเป็นผู้นำชุมชน ที่ลูกบ้านหรือสมาชิกให้ความเคารพ เกรงใจ ประธานกลุ่มควรมีความรู้ที่เหมาะสม เพื่อที่จะสามารถบริหารจัดการกลุ่มให้ดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ หรือ แนวทางของกลุ่มได้ ประธานกลุ่มสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสมาชิกกลุ่ม ทั้งการทำงาน หรือ การสร้างความน่าเชื่อถือศรัทธาได้ เพื่อให้สมาชิกรับรู้ร่วมกันถึงสถานการณ์และแนวทางปฏิบัติ ในการเลี้ยงหอยแมลงภู่ เพื่อช่วยลดปัญหา หรือ แก้ไขปัญหาการจัดการอภิปรายกลุ่มถึงปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน การจัดประชุมกลุ่ม การวางแผน และมีขั้นตอนการทำงานของกลุ่ม จะช่วยทำให้เกิดความเป็นระเบียบที่ดี ตามลักษณะของการจัดกลุ่ม และมีแนวทางที่จะทำให้ผู้เลี้ยงหอยแมลงภู่สามารถมีผลผลิตที่ดี มีคุณภาพ และยั่งยืน

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการทำวิจัยครั้งนี้ เป็นเพียงแนวทางการพัฒนาภาพรวมของการเพิ่มผลผลิตหอยแมลงภู่ในอำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี อาจทำให้ทราบถึงสาเหตุ ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเพิ่มผลผลิตหอยแมลงภู่ ในการศึกษาการทำวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยอาจนำข้อมูลบางอย่างไปใช้ประโยชน์ต่อการทำวิจัยได้ หรือผู้วิจัยอาจศึกษาแนวทางด้านอื่นๆ เช่น แนวทางการพัฒนาการตลาดหอยแมลงภู่ แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหอยแมลงภู่ แนวทางการจัดการทรัพยากรชายฝั่ง แนวทางการจัดการคุณภาพน้ำชุมชนชายฝั่ง เป็นต้น และในการทำวิจัยครั้งนี้ อาจมีสิ่งที่เป็นอุปสรรคในการหาข้อมูล คือ ควรเลือกช่วงเวลาการหาข้อมูลที่เหมาะสม เนื่องจากผู้เลี้ยงหอยส่วนใหญ่อาจไม่ค่อยมีเวลาในการให้ข้อมูลสัมภาษณ์ เนื่องจากต้องทำงาน ตามลักษณะของดำรงชีวิตในแต่ละวัน และสำหรับตัวข้อคำถามการวิจัย ผู้เลี้ยงหอยอาจจะไม่เข้าใจข้อคำถาม ในการวิจัย ผู้วิจัย

จึงควรสัมภาษณ์พูดคุยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เข้าใจตรงกัน โดยสถานการณ์ที่สำคัญสำหรับแนวทางการเพิ่มผลผลิตหอยแมลงภู่ คือ ปัจจุบันเกิดคุณภาพของหอยแมลงภู่ต่ำกว่าในอดีต และเกิดปัญหาหอยตายมากขึ้นเรื่อยๆ โดยสาเหตุจากการพิสูจน์ของกรมประมง ชี้ว่า หอยเป็นโรคพยาธิหนอนตัวแบน แต่ชุมชนกลุ่มผู้เลี้ยงหอยเชื่อว่า สาเหตุหลักมาจากน้ำเสียจากโรงงาน จึงทำให้เกิดข้อพิพาท เรียกร้องระหว่างกลุ่มผู้เลี้ยงหอย กับ โรงงานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ มานานหลายปีมาแล้ว ฉะนั้นการหาแนวทางการเพิ่มผลผลิตหอยแมลงภู่ จึงเป็นเรื่องของชุมชนที่จะต้องร่วมมือกัน ประสานงานกัน แนวทางการรวมกลุ่มชุมชนเพื่อบริหารจัดการการอนุรักษ์ทรัพยากรชายฝั่งโดยกลุ่มชุมชน จึงมีส่วนสำคัญที่จะปกป้องน่านน้ำ และ ทรัพยากรของตนเองให้ยังคงมีอยู่ต่อไป นอกจากนี้ ผลกระทบจากหอยแมลงภู่ นั้น ส่วนใหญ่ยังมีเพียงไม่กี่ชนิด ไม่แตกต่างจากในอดีตมากนัก การหาแนวทางการแปรรูปผลผลิตหอยแมลงภู่ให้มีความหลากหลายจากอดีต อาจสามารถทำได้ เพราะตลาดผู้ซื้อยังคงมีความต้องการบริโภคอยู่เสมอๆ